ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXI — Број 373
Субота, 21 фебруар 1959

20 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ



ФЛАШ ГОРДОН















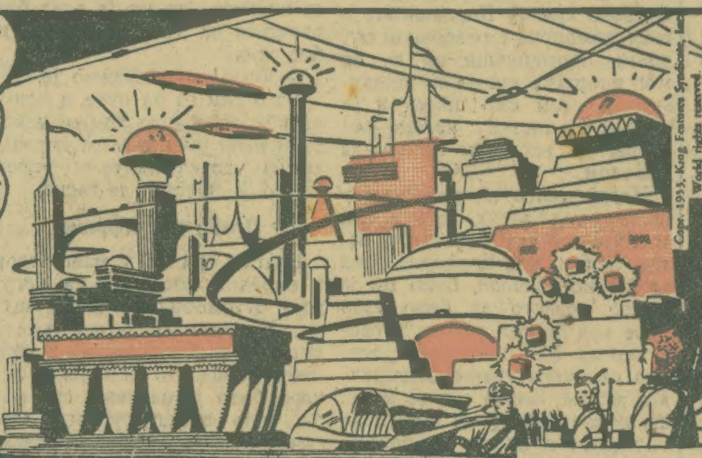












У овом броју:



ЛОВЧЕВА СМРТ

Многи ловци сматрају дивљег бивола најопаснијом афричком животињом. С таквим бесом се он баца на противника да га чак ни метак не може натерати да скрене у страну. Биво неће стати док не буде убијен, или док не убије ловца. То је брза и свирепа звер. Бежећи од гонилаца, рањени биво често ће описати широки круг и на сопственом трагу поставиће ловцу заседу. За разлику од већине животиња, биво често напада без некот разлога. Због тога је лов на њега веома опасан.



Рањена животиња је ишчезла

Уверен сам да до погибије ловаца долази углавном из два разлога: или се ловац толико занесе пратећи траг рањеног бивола да заборави на све испред себе, или, пак, упорно одбија да се користи великокалибарском пушком потцењујући опомене да је снага лакот оружја недовољна да заустави разбеснелу животињу.

Заувек ми се у сећање урезао случај кад сам због упорног одбијања ловца-спортисте да узме тежу пушку морао сам да доживим тежак губитак. Два човека платила су животима само због тога што се ловац бојао да трзање тешке пушке не причини бол његовом рамену.

Ловац о коме је реч био је принц из једне од европских краљевских кућа. Требало је да га пратим заједно са својим блиским пријатељем Киракanганом, претставником храброг племена Масаји.

С принцом је био још један домородац који му је увек држао у приправности пуну пушку. Тај „оружјеносац" био је веома самопоуздан и уображен човек и сматрао је себе за најбољег „читача" трагова.

Пошто смо успешно завршили лов на лавове, спремали смо се да напустимо овај крај. Али принц је изненада на ивици шуме угледао неколико бивола и плануо жељом да пошто-пото убије једног од њих. Имао је пушку калибра 10,5 милиметара — одлично оружје за лов на лавове, али не и на биволе. Прикрадали смо се биволима. Скривајући се иза ниског жбуња приближили смо им се на седамдесет метара. Не могавши да се стрпи принц је нанишанио и опалио на великог бивола. Овај је пао, али је у истом тренутку крај нас пројурио један још већи. Принц је поново опалио и ја сам по звуку познао да му је метак погодио желудац. Рањена животиња је јурнула у честар и ишчезла.

Одлучио сам да заједно с Киракanганом кренем за њим. Међутим, принц је неизоставно хтео да пође с нама. Изјавио је да ако лично не убије бивола тај ловачки трофеј неће за њега уопште бити од вредности. Био сам принуђен да пристанем и сви смо зашли у густу шуму.

Зачух пуцањ

Тек што смо прешли десетак метара а Киракангано нам показа животињу која се притајила у честару. Док смо се ми дошаптавали, животиња је осетила да је откривена, окренула се и јурнула дубље у густо шипражје.

Биво је сад већ био на опрези. Опет смо кренули за њим. Принц је ишао трећи, а за њим „оружјеносац". Ја сам имао двоцевку типа „Цефри" од 12,5 милиметара, а Киракангано, као и увек, само копље — једино оружје младих ратника из племена Масаји.

Џунгла је била толико густа да се од лишћа ништа није видело. Неколико пута до нас је допро оштри задах бивола. То је значило да нас он негде чека у заседи. Бацио сам се на земљу надајући се да ћу међу стаблима угледати ноге животиње. Међутим, биво је увек први примећивао мене и бежао уз хрипаво рикање.

То гоњење почело је да иде принцу на нерве и он нам је најзад рекао:

— Имам чудно предосећање; нешто ће се непријатно догодити. Изведите ме одавде.

Пожалио сам што се то предосећање није јавило код принца пре, а не тек пошто је ранио бивола у стомак. Али није ми остало ништа друго него да га изведем из густе џунгле. Оставио сам ту Киракангана и оног домороца с резервном пушком, опоменувши их да до мог повратка ништа не предузимају. Чим смо принц и ја избили на чистину, кренуо сам натраг да наставим потеру за биволом.

Нисам успео ни да зађем у честар кад зачух пуцањ. За тренутак се све утишало, а затим се разлегла продорна рика разјареног бивола. Било ми је добро познато да биво тако риче кад зарива рогове у своју жртву. Као помахнитао, јурнуо сам кроз грање бодљикавог жбуна. Кидао сам из коре на лијане које су се обавијале око мене и најзад се пробио до места где сам малочас оставио ону двојицу. Пред мојим очима указала се страшна слика: стојећи на коленима, биво је роговима ударао Киракангaново непомично тело. Животиња је толико била заузета тиме да ме је приметила тек кад сам се нашао на пет метара од ње. Скочила је на ноге, али сам успео да јој пошаљем метак у плећа. Удар тешког танета сручио је бивола на мога друга.

Још је био жив

Одупревши се ногама о тело убијеног бивола, покушао сам да га одвучем с Киракангана, али је све било узалуд. Тада сам се обема рукама ухватио за једно младо дрво и обухвативши ногама врат бивола, стао сам да се, заједно с његовим телом, привлачим дрвету. И поред свега није ми полазило за руком да ослободим рањеног друга. Он је већ био дошао свести и није ми било тешко да замислим колико пати. Међутим, није се жалио, чак није ни стењао.

Почео сам да дозивам принца у помоћ. Изгледало ми је да време протиче бескрајно споро. Најзад се он плашљиво појавио из честара. Ухвативши заједно бивола за реп, најзад смо успели да га помакнемо у страну. Храбри Масаји био је страшно израњављен роговима и предњим копитама бивола. Сломио је два прста покушавајући да животињу зграби за губицу.

Да бих му олакшао патње дао сам му одмах инјекцију морфијума и после неколико минута било му је лакше.

Кирагангано ми је испричао да је онај други ловац, чим сам их напустио, упркос мојој забрани и Киракангановим протестима, кренуо напред. Убрзо је наишао на бивола који је лежао, и опалио на њега. Биво је ричући скочио и бацио се на ловца. У страху, овај је потрчао ка Киракангану, надајући се очигледно да ће се биво бацити на Масаја. Али, животиња га је стигла и с таквом јачином ударила слеђа да је овај полетео као пушчано тане и оборио Киракангана. Масаји зато није могао да употреби своје копље кад је биво налетео на њега.

Тело другог ловца нашао сам на пет метара десно од Киракангана. Лежао је на леђима са исплаженим језиком. Глава му се клатила, јер му је врат био сломљен на два места. Још је био жив.

— Воде! — затражио је.

Узео сам га на руке и покушао да му у уста улијем неколико капи, али је вода истицала из углова његових усана. Убрзо је престао да дише.

Прави син Африке

Вратио сам се у наш логор и наредио носачима да догурају аутомобил до ивице шуме. Уз њихову помоћ унели смо у кола Киракангана и убијеног ловца. До најближег лекара било је најмање сто миља пута пуног рупчага. Сео сам крај Киракангана, а принц је управљао колима. Пљуснула је киша. Пут је постао још непроходнији. Ауто нам се заглавио у дубокој јарузи. Принц је покушавао да се успне по стрмој, раскв ашеној узбрдици, али су кола увек склизнула назад. Тело мртвог ловца стално је ударало о мене. Трудио сам се да Киракангана држим на рукама да бих га колико-толико заштитио од потреса.

Најзад нам је успело да се ишчупамо из рупчаге и да наставимо пут. Кад је аутомобил пролазио крај једног дивљег афричког вепра с необично лепим зубима, тешко рањени Масаји обратио ми је пажњу на њега. Чак је и на самрти остао ловац.

Преконоћ је мој друг издахнуо. Био је то храбар човек, велики уметник у читању животињских трагова, прави син Африке. Киракангано је умро онако како желе да умру многи из племена Масаји: убила га је у лову опасна и дивља звер.

*

Џон Хантер, из чијих успомена доносимо горње поглавље, годинама је живео у Африци где је као професионални водич и пратилац спортских ловаца учествовао у многим ловачким походима. За то време стекао је огромно ловачко искуство и спријатељио се с многим храбрим синовима Црног Континента.

ПОТРЕСНА ИСТОРИЈА

Да сам живот понекад пише романе најбоље сведочи једна истинита прича о проналазачу сафира мисис Келик. Већ данима читава британска штампа пише о томе. Мисис Келик је кћи једног скромног механичара из предграђа Лондона. После завршеног школовања — када је постала инжењер удала се за једног исто тако скромног али вредног суседа инжењера. Неколико година касније он је умро, оставивши је саму са троје ситне деце: две кћерчице и синчићем. Пошто је у међувремену изгубила и оца, млада жена се сама упустила у коштац са животом. Радила је даноноћно, подижући са много љубави свој пород.

Један уноснији посао омогућио јој је да оде на кратко време у Анверс на специјализацију. По повратку је основала предузеће за израду материјала погодног за звучна убележавања. У кратким часовима одмора она је уживала у музици коју је необично волела још од раног детињства. Али, слушајући са свог грамофона Баха, Бетовена и друге класике, она се питала зашто грамофон још није достигао тако савршенство да преноси музику чисто, без оног непријатног шиштања и крклања.

То је било пре двадесетак година. А само неколико година доцније, она је, радећи непрекидно најзад створила сафирну иглу која је знатно трајнија и даје вернију репродукцију са грамофонске плоче. Проучавајући својства ове игле она је била изложена великим трошковима, па је дошла до просјачког штапа.

Са потврдом број 603606 под којим је у бироу за патенте осигурала свој изум, Марија Келик је обијала прагове тражећи посла да би исхранила децу и себе, али је све било узалуд.

Како је, међутим, сафирна игла — њен изум — већ била изнета на тржиште и створила праву револуцију у индустрији грамофона, она се надала да ће јој закон обезбедити право проналазача. Али, и ту се преварила. Трустови широм Велике Британије просто су присвојили право производње грамофонских игала са сафирним врхом што је почело да им доноси милионе, а убрзо и милијарде.

Па ипак сиромашна и полуизгладнела жена упустила се у неравноправну борбу са гигантима.

Године су пролазиле. Дуге године. Марија Келик није више била у стању да и даље одваја од уста и плаћа судске таксе. Избацили су је из стана са децом, па је морала да их смести код пријатеља, а сама се настанила у једном влажном сутерену лондонског предграђа.

Тек пре кратког времена, пуким случајем, она је преко пријатеља дошла до једног адвоката који је хтео и без награде, тронут њеном потресном причом, да обнови спор ко зна колико пута покретан.

Међутим, судско веће је сада било савесније. Размотрило је детаљно доказе ове скромне жене у овешталој црнини. Утврђено је њено законито право и донета пресуда у њену корист. Читав британски главни град био је изненађен одлуком да моћна индустрија овој сиротици на измаку снага, треба да накнади штету у износу од десетину милијарди динара.

Када је за ово сазнала несрећна Марија Келик срушила се онесвешћена...



* * *

Тешко болесна после слома живаца она сада лежи на клиници. Ништа, чак ни музику, коју је усавршила на грамофону својом сафирном иглом не сме да слуша. Окружена децом она је издиктирала адвокату своју жељу да се од силног богатства које јој је досуђено једна велика сума одвоји за помоћ сиротињи и онима који се боре за своја отета права.

ЧУДНИ ТВОРЦИ — РУДНИХ НАСЛАГА

Многа рудна блата у земљиној утроби нису непосредно образована већ су таложена стрпљивим радом мора у току бескрајних милениjума. Огромне количине бакра морског порекла ускладиштене су између слојева гипса у налазиштима америчких рудника у Луизијани. Цени се да у овим рудницима има око 40 милиона тона „морског" бакра 80 отсто чистог.

На исти начин образовале су се велике наслаге сицилијанског бакра. Присуство сићушних фосилних остатака морских организама у слојевима седимената сведочи о томе.

Морски организми, нарочито планктони, веома су концентрисани у морској води. Нагомилавани вековима њихови остаци често образују сировинску базу за читаве индустрије. Тако например скелети сићушних дијатомеја којих у једном кубном милиметру може бити 400 до 500.000 образују често на површини од више квадратних километара слојеве дебеле 4 до 5 метара. Огромне наслаге гвожђа чувених лоренских рудника и мапрепског бакра такође воде порекло од оваквих организама који су упијали метале из мора а затим су њихови нагомилавани фосилни остаци образовали драгоцену руду.

Случај са јодом је још сложенији и занимљивији. У морској води налази се 2,25 милиграма јода на литар воде. Готово целокупна светска потреба за јодом задовољена је из чилеанских рудника нитрата. Њихов необичан постанак претставља један од најчудеснијих романа о кружењу материје у природи.

Чилеански нитрати су уствари гомиле гуана, измета стотина генерација морских птица. По овоме би изгледало да су нам јод донеле птице. Међутим, оне су га унеле у себе једући рибе. Али јод нам не долази ни од њих. Алге којима се рибе хране врло су богате јодом. Тим посредним путем ова драгоцена хемикалија доспева у море. Али, алге немају друге хране осим морске воде и усисавају јод непосредно из ње. Као што се види јод пролази кроз четири фазе природног преображавања док не постане саставни део окамењених руда чилеанских нитрата.

Планктони су у последње време постали савезник руских хемичара који из њихових сићушних организама црпу драгоцени уранијум једну од најважнијих сировина савремене атомске индустрије.



Мртво Море је најбогатији од свих морских рудника јер садржи преко 200 грама минералних концетрата на литар воде! У њему има 22 милијарде тона хлората магнезијума, пет милијарди тона хлората натријума и пола милијарде тона брома!

Можда је највећа

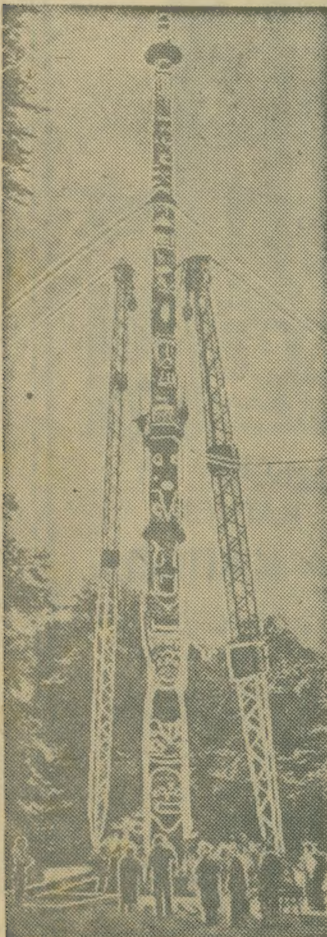
Чикаго се поноси својом подземном гаражом која је израђена испод Грантовог парка и Мичиген авеније. Изградња је коштала 8,300.000 долара. У свако доба она може да прими на паркирање 2.359 кола. Изгледа да је ово једна од највећих гаража на свету.

Безболно

Ускоро се више нећемо бојати зубарске столице. Енглези су усавршили једну ултразвучну бушилицу за коју се каже да уопште не изазива бол. Услед велике брзине — 25.000 вибрација у секунду, пацијент је уопште не осећа нити чује. Нова бушилица очисти квар у зубу за дванаести део времена потребног досадашњим бушилицама.

ЏИНОВСКИ СТУБ

Овај 37 метара висок ритуални стуб — тотем — издељан је од стабла једног дрвета старог 5.000 година. Недавно је тотем пренесен из Британске Колумбије у Енглеску и постављен у Виндзорском парку.



ЈУНАК ИЛИ КУКАВИЦА

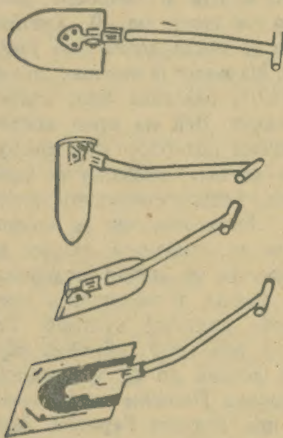
Неки Фредерик Фуш из Виндхека, у Јужној Африци, отишао је зубном лекару да извади зуб. Лекар му је дао инјекцију, рекао да причека



док она почне да дејствује и изишао из ординације. Када се вратио, наје нашао пацијента, али је на своје велико чуђење на сточићу угледао клешта, а поред њих пацијентов зуб и новчаницу од десет шилинга. Бојећи се да сачека лекарев долазак, Фуш је зграбио клешта и сам себи извадио зуб.

НОВА ЛОПАТА

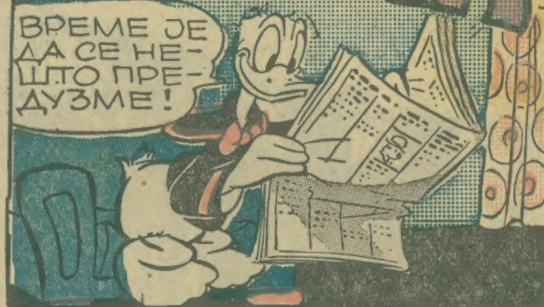
Једна шведска творница произвела је лопату која може да се употреби као обична лопата и као стругач снега. Уколи-

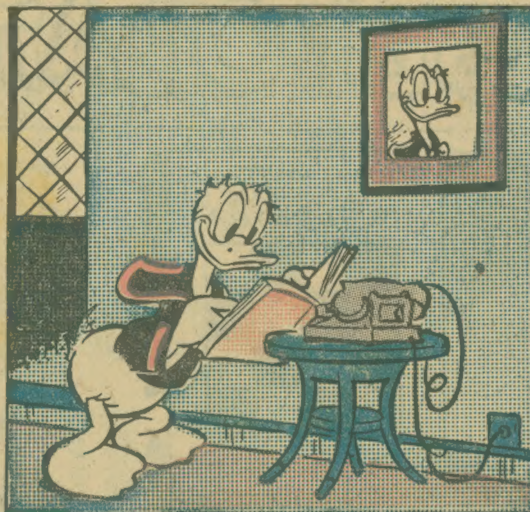


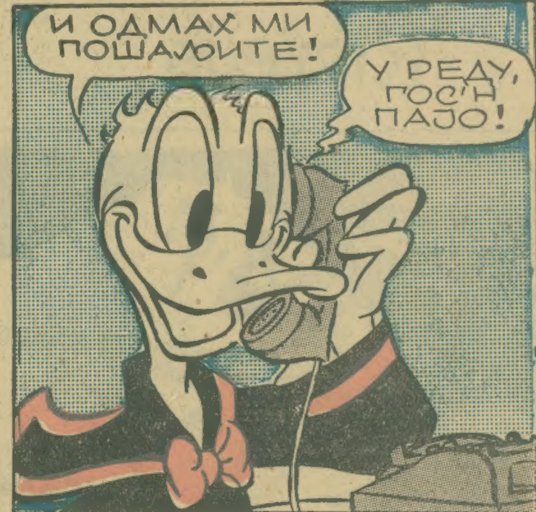
ко јој се дода нарочита даска, њоме се могу одбацивати и велике количине снега.

ПТИЧЈА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

У Енглеској, земљи љубитеља птица певачица, направљена је јединствена енциклопедија — збирка „птичјих песама". На 300 грамофонских плоча снимљене су песме две стотине птица.









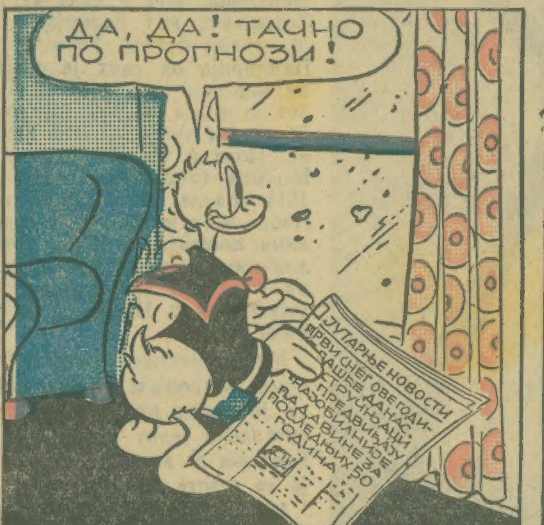


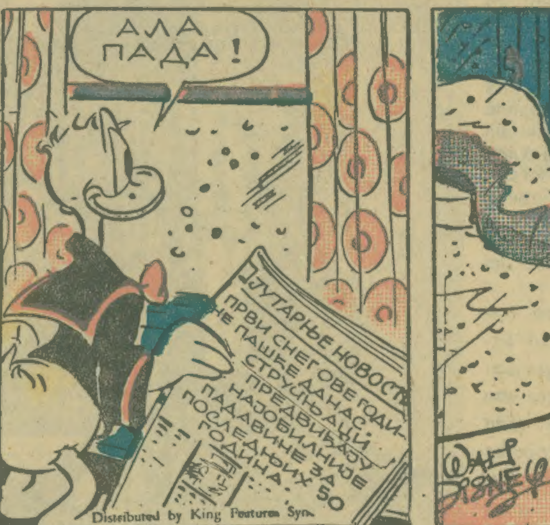


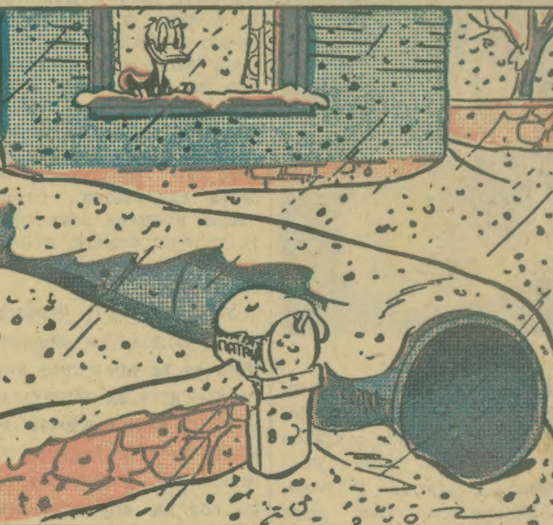




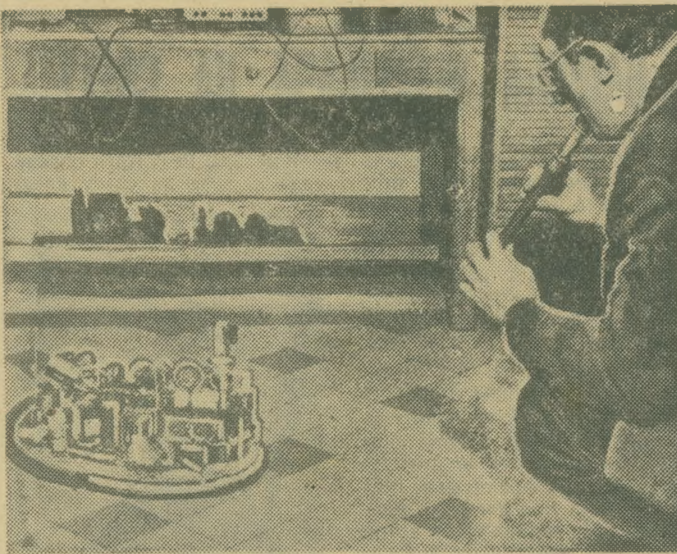








Човек који опчињава МАШИНЕ



Зоологија нас учи да су корњаче гмизавци као и змије и да су у много чему сродне. Али, човек није могао својом свирком да опчини живу корњачу, иако је успео змију. Међутим, то му је пошло за руком са електронском корњачом. На нашој слици види се како она реагује на звуке фруле.

Мађарски неурофизиолог Андреа Анђан произвео је овај електронски робот. Његова корњача је један од потомака познатих вештачких животиња које је конструисао Греј Валтер 1950 године.

Прве механичке корњаче биле су начињене тако да су правиле покрете чим њихови апарати приме надражај са неког светлосног извора. Значи, млаз светлости био је услов да се створи одређени рефлекс кибернетичке направе. Да би таква направа могла да се креће и на звук постоје две могућности: да се електронски елементи преиначе, како би „одговарали" на звук, или посредно — да звучни таласи изазивају паљење светлости а ова да ствара потстицај за кретање. Електронска корњача Андреа Анђана начињена је по првом узору. Звук, односно ваздушни таласи, непосредно изазивају њене покрете.

УМЕТНИЦИ И ДОМАЋИНСТВО

„Уметност у домаћинству" звала се изложба фрижидера на којима су познати савремени француски уметници Бернар Бифе, Жан Кокто и други нацртали по нешто. Изложба је била смештена у једној од највећих париских галерија. На посету радозналаца организатори нису могли да се пожале, али су били веома разочарани резултатима продаје. Ни најиздашнији купци уметничких предмета за ову нову уметност нису хтели ни да чују, наводећи као главни разлог да је она сасвим краткотрајна. Док се једна слика Бернара Бифеа плаћа 2—3 милиона франака, његов фрижидер назван „Хладан бифе" једва је, и то као највишу цену, постигао 1,100.000 франака. Ни остали уметници нису прошли богзна како. Коктоов фрижидер продат је за свега 160.000 франака, управо за онолико колико износи његова цена и без слике.

ДОБИЋЕ ТАКМАЦА

Кроз годину дана Ајфелова кула у Паризу неће више бити највиша грађевина у Европи, јер ће Марсељ добити кулу високу 350 метара.

ЧУДНА ИГРА СУДБИНЕ

Да дан примирја после Првог светског рата 11 новембра 1918 године рођен је у месту Чатси у Енглеској један дечак. Његов отац који се тек вратио са фронта одлучио је да се син, за успомену на тај значајни дан, назове Мир. Пуким случајем младић је погинуо за време једног немачког бомбардовања 1940 године у Лондону 11 новембра у 11 часова.

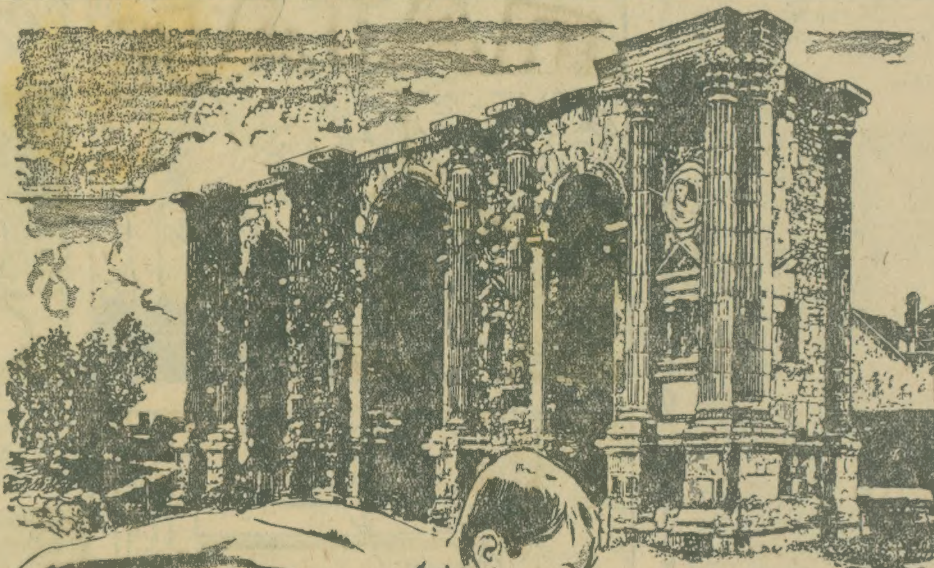
Ripley's ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!







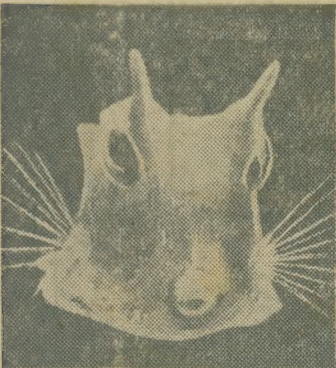






Крава или свиња?

Успела карневалска маска, зар не? Додуше, човеку није баш сасвим јасно шта она претставља — краву или свињу.



Међутим, ни са једном од ове две животиње она нема никакве везе. То је глава једна рибе која живи крај коралних спрудова. У токиском акваријуму она носи поетско име „Златни мали дим"!

У Јапану оборен један светски рекорд

Овом приликом реч је о дуговечности, али не човека већ једног лотосовог семена. Наиме, на седам метара испод земље пронађено је близу Токија једно лотосово зрно чија је старост утврђена Гајгеровим бројачем. Иако семе има 3075 година из њега се развила јака лотосова младица.

Тако гласи једна изрека...

Тако вели једна изрека, врло драга срцима Француза. И заиста! Оно што су за Енглезе бродови и њихова поморска традиција, за Шпанце корида и виртуозне мајсторије тореадора, то су за Французе њихове ветрењаче. Још 1914 године било их је широм француских поља преко 60.000! Само десет година касније њихов број је пао на 20.000. Данас је тих драгих сведока једне славне прошлости, крилатих млинова који су млели брашно за хлеб десетина генерација, остало свега двадесетак. Симболика нашег времена захватила је и те трошне старце, и они само животаре мељући жито на крупно.

У Француској јавности било је покренуто неколико акција да се преостале ветрењаче прогласе за националне споменике, конзервирају и тако спасу од зуба времена који ће неминовно и њих, за неколико година збрисати са лица земље. Међу њима има и таквих које су старе преко 600 година, и носе трагове најтежих рана као и најславнијих тренутка француске историје.

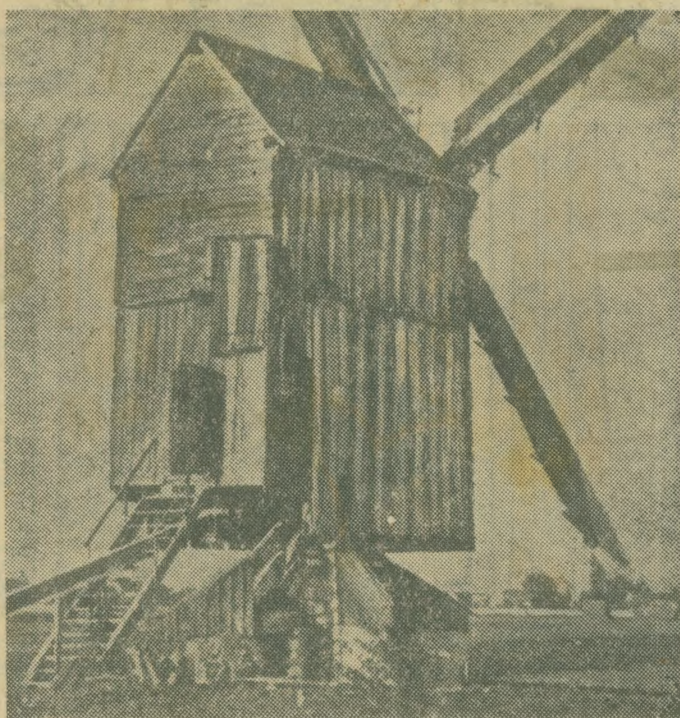
Живи пример древности ветрењача је један крилати дрвени млин између Шартра и Анжервија, на свега 85 километара од Париза, који је саграђен око 1400 године. Његови власници, породица Барбје, већ 19 генерација с оца на сина преносе прадедовско млинарско занимање.

Крила ове ветрењаче носе и белеге немачких митраљеских рафала из 1940 године. За време инвазије Пруса 1870 године, она су служила за игру обесним кајзеровим војницима који су о њих вешали кокошке, свиње и јагњад. Још у даљој прошлости млин је видео трупе Јованке Орлеанке када су одлазиле да бране отаџбину од Енглеза. Сама битка одиграла се неколико километара даље, на пушкомет од ветрењаче у Патеу, која, мада напуштена и у рушевинама, још и сада стоји. Ветрењача код Валмија била је сведок победе Револуције. Најстарија од свих је свакако париски Мулен де ла Галет на чијим гредама још стоји урезан датум — 1295 година. Носи и трагове руских и пруских топовских ђулади из 1814 године. Њен сопственик Дебре који је са својим синовима послуживао једну артиљериску јединицу камуфлирану у ветрењачи доживео је ужасну смрт. Пруси су га убили.

Многе легенде везане су за старе ветрењаче. Једна вели да је народ пре 150 година прогласио једну ветрењачу у Бретањи за вештицу и спалио је уз опште славље.

Историчари који су често непријатни јер немилосрдно руше романтичне илузије прошлости, открили су једну занимљиву појединост. Чувени млин Алфонса Додеа који је инспирисао писца да напише своје славно дело „Писма из мог млина" и који још и данас многи туристи посећују као ћабу, није ни један једини дан био боравиште романсијера.

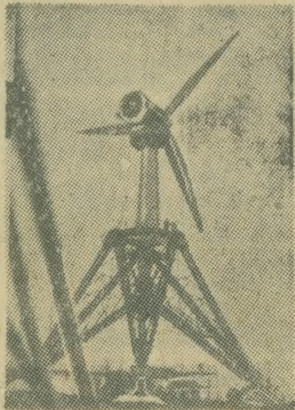
Двадесетак ветрењача које су преживеле последњи рат и атомску револуцију налазе се расуте по Бретањи, Вандеји и Анжуу. Најчешће су пусте и око њих више нема радости нити дечје игре као некада. Прастаре оне живе последње дане једне прошлости која одлази.



НАЈВЕЋА ВЕТРЕЊАЧА НА СВЕТУ

Данас, у атомско доба, начињена је велика ветрењача која ће помрачити славу стотинама својих славних другарица, почев од Дон Кихотове до оне Алфонса Додеа и до чувеног париског „Мулен ружа". Само, ова коју приказује наша слика није начињена да меље пшеницу и кукуруз већ да производи електрицитет.

Ветар је био прва природна сила која даје снагу и коју је човек искористио у своје сврхе. Сада је, после подробних испитивања, у француском граду Ножан л Роа подигнут прави џин који захваљујући ветру производи електричну енергију. Ветрењача има три елисе чији круг, кад се налазе у покрету, има пречник 30 метара. Средиште око којег се крећу налази се на висини од 60 метара изнад земље. Елисе врше 47 обртаја у минуту, а да би слабији ветар могао да их окреће начињене су од сасвим лаког метала. Резултати овакве засада највеће на свету електричне централе још нису познати зато што је она у фази испитивања. На основу њих ће се подићи нове ветрењаче за производњу електрицитета.



Келти у Немачкој

Познато је да су данашњу Немачку насељавали стари Германи. Све доскора се сматрало да су келтска племена у праисторији живела на једном делу данашње француске и британске територије где се и сада делимично очувао њихов говор. Међутим, од пре више година археолози врше стална копања у неким пределима Западне Немачке где су откривени и остаци старих утврђења.



Недавно је доктор Клаус, кустос музеја у Хановеру, нашао на терен од 10 хектара који је некад давно био утврђен. На њему је откопао, поред костију, известан број алатки и накит. Већ на први поглед искусни археолог је закључио да ови предмети не припадају старогерманској култури. Напротив, он је подробним испитивањем дошао до закључка да начин утврђивања терена и сви украси припадају келтској култури. Тако су први пут добивени научни докази да су у земљама данашње Немачке више векова пре доласка Германа, владали Келти.

ДА ЈЕ ТО УЧИНИО

На једној приредби спортске штампе у Паризу, Мишел Русо, светски бициклистички спринтер, показао је приличну срчаност примивши се улоге укротитеља лавова. Кад му је директор Жан Ришар објаснио шта све има да ради, Русо је храбро ушао у кавез и заповедничким покретима камџије натерао лавове да прођу неколико кругова. Али то није било довољно. Да је Принцу, берберском лаву, натакао на њушку шешир добио би 10.000 франака, колико му је за овај подвиг обећао менаџер Беретро.

КОЛИКО СЕ ОСЕЋА

Учесник Олимписких игара 1908 године Енглез Џо Дикин, стартовао је пре кратког времена на крос-контрију преко три миље. Приликом интервјуа одбио је да каже датум свог рођења. Одговорио је лаконски: „Човек је стар колико се осећа".

Слике говоре. . .



ПОЉУБАЦ ДЕЛФИНА



ГОСТОЉУБИВИ МАЈМУН

Још о делфину



У Јапану је за последњих неколико година сагрђено много акваријума, који су тамо веома омиљени. Уствари то су читаве зграде подигнуте од бетона и стакла, а у њима су размештени већи или мањи акваријуми. Техничари у сарадњи са ихтиолозима начинили су за сваку врсту становника акваријума одговарајуће услове, почев од исхране па до рељефа морског дна.

На слици се види како један чувар храни делфина у једном таквом акваријуму. Делфин хвата рибу изводећи притом већ познате, али увек радо виђене, акробације.

НИЈЕ СЕ СЕТИО ИМЕНА

Једног дана, средином 1482 године, отиснуо се Португалац Бернард Поон са својим друговима Тихим Океаном. После дужег путовања, ове људе захвати велико невреме. Постојала је опасност да сви погубе животе. Срећом, експедиција се налазила недалеко од обала Гвинејског Залива. Били су приморани да прекину даље путовање и привежу бродове за обалу. Како им је нестало хране, Бернард крене с групом људи у унутрашњост земље, али као познавалац воде и њених ћуди, није се удаљавао од река које су се уливале у залив. И гле чуда! У рекама је било толико великих и малих ракова да су они покривали цело речно дно.

Време се убрзо смирило. Бернард је са својим људима наставио експедицију и затим се вратио у домовину.

Причајући пријатељима о свом путу, он се стално чудио количини ракова које је видео у рекама када се склонио због невремена. Пошто није могао да се сети имена тога краја, једноставно га је назвао „Камероес", што на португалском језику значи — ракови.

Ова земља је све више привлачила радозналост експедиција које су кретале у правцу западног и источног дела Африке.

Камерун се простире на површини од око 515 хиљада километара и има преко пет милиона становника. Сада је подељен на француски, који обухвата 425 хиљада и британски са 90 хиљада километара и око милион и по становника.

За време свих великих колонијалних ратова Камерун се увек жестоко супротстављао освајачима.

Иако много година касније него остале колонијалне земље, вође племена приморских крајева потписале су са Немцима 12 јула 1884 године економски уговор на 30 година и то на бази узајамног интереса, поштовања и једнакости. Тако је Камеруну признат суверенитет. Али се обавезао на давање сировина Немачкој, која је, са своје стране обећала да ће „просвећивати" становништво, и обезбеђивати сигурност територије.

Када је истекао рок уговора избио је и Први светски рат. После пораза Немачке, Версајским уговором је Камерун стављен под мандат Друштва народа, док је администрација поверена Француској и Великој Британији. По завршетку Другог светског рата мандатни систем је замењен старатељством. И Камерун је сада под управом Уједињених нација, а администрација је и даље у рукама Француза и Енглеза.

По свом богатству Камерун заузима једно од првих места међу земљама Африке. По производњи какаоа је први у свету. У току 1955 године откривене су велике резерве петролејских поља. Извоз кафе и банана сврстава га у ред најзначајнијих. Нису мала ни налазишта злата, алуминијума и скупоценог дрвета. Камерун је највећи снабдевач месом Белгиског Конга и Француске Екваторијалне Африке. Према мишљењима стручњака, у Камеруну су велике резерве уранијумове руде. Ово богатство је у исто време и сметња самој земљи — јер је се зато грчевито држе и Французи и Енглези.

Камерун има природно богатство, али нема слободе!

Политика Велике Британије састоји се у интеграцији западног дела Камеруна Нигерији. Британци су већ и припојили северни део. Јужном делу Камеруна признали су статус покрајине у оквиру федерације Нигерије и сви процеси уставног развоја одвијају се у том правцу.



У Британском Камеруну одржани су марта 1957 године први избори. Власти су чиниле све да сачувају своје старе позиције.

Француска има за циљ да припоји Источни Камерун Француској Унији. Међутим, француска влада, под притиском упорне борбе камерунског народа, морала је да пристане на извесне реформе. Али то ипак не задовољава жеље и захтеве камерунског народа.

Овим дана још једном ће Старатељски савет расправљати о Камеруну под британском управом.







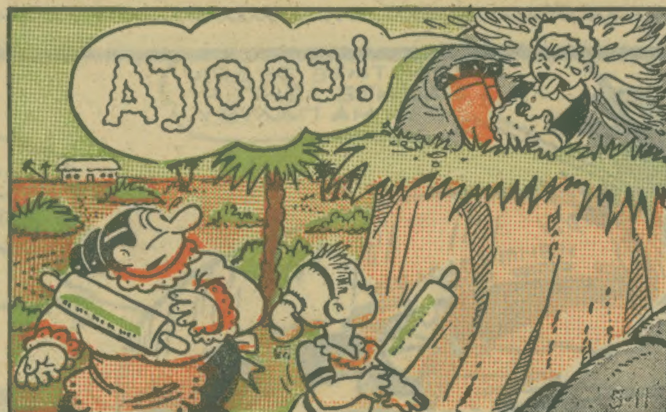














ЗРНО БИСЕРА У КОКОСОВОМ ОРАХУ

На сваком кокосовом ораху налазе се три окца. Два од њих су чврсто затворена, док је треће превучено само танком опном која омогућава пробијање клице. Уколико је и треће окце чврсто затворено, може се десити, али само понекад, да се клица окамени — прекрије калцијумом и претвори у скупоцени бисер. Овај процес се научно назива литопедион или литорион. Састав оваквог бисера потпуно је исти као оног из седефне шкољке.

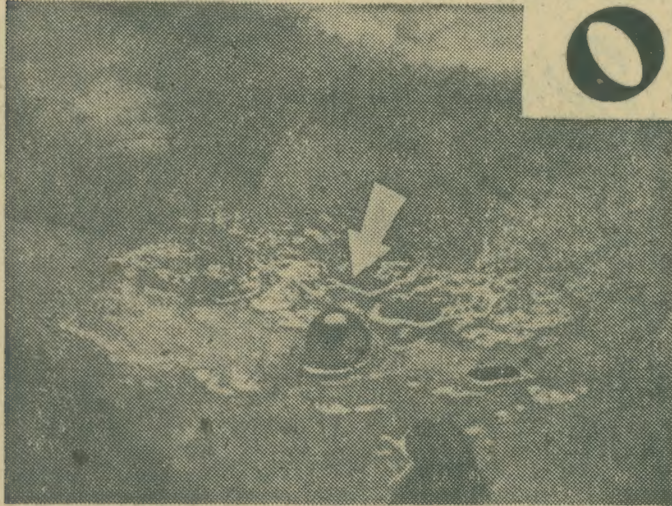
Свима нам је познат кокосов орах: смеђа, длакава лопта која се продаје по деликатесним радњама. Споља не изгледа баш много привлачно, али месо му је веома укусно.

Ораси се иначе отварају мачетом. Месо се вади, суши на сунцу и на тај начин се добија такозвана копра.

Помоћу хидрауличне пресе из копре се цеди кокосово уље. Оно служи углавном за израду маргарина. Остатак копре даје се стоци јер важи као одлична храна. Урођеници употребљавају иситњену кору ораха као огревни материјал, јер и у тим крајевима ноћи могу да буду веома хладне.

Не вреди приређивати лов на кокосове орахе који се налазе код нас у продаји! На 11.000 комада долази само један једини са бисером. Према томе изгледи су веома мали тим пре што се они још при сортирању свакако прегледају.

Урођеници западноиндиских острва — а ту има највише кокосових ораха — пазе их као светињу. На Целебесу сматрају бисер из ораха божанским даром. Многе крваве племенске борбе и ратови вођени су због кокосовог бисера.



ИЗМЕЂУ 11.000 КОКОСОВИХ ОРАХА ПОНЕКИ ПУТ СЕ НАЂЕ И ЧУДО ПРИРОДЕ: КОКОСОВ БИСЕР. ЗРНО ЛЕЖИ УСРЕД ПЛОДА, А МОЖЕ БИТИ ВЕЛИКО КАО ГРАШАК, ЧАК И ЛЕШНИК. ВРЕДНОСТ МУ ЈЕ ВЕЋА ОД БРИЛИЈАНТА ИСТЕ ВЕЛИЧИНЕ. УРОЂЕНИЦИ ИХ НИКАД НЕ ПРОДАЈУ, ВЕЋ ЧУВАЈУ КАО СВЕТИЊУ.



УРОЂЕНИЦИ СЕ ПЕЊУ И БЕЗ ГВОЗДЕНИХ ПЕЊАЛИЦА НА ВИСОКЕ ПАЛМЕ И СКИДАЈУ ЗЕЛЕНЕ КОКОСОВЕ ОРАХЕ, КОЈИ У ГУСТИМ ГРОЗДОВИМА ВИСЕ У КРОШЊИ ДРВЕТА. МАШЕТОМ, ОШТРИМ САБЉАСТИМ НОЖЕМ, ОТСЕЦАЈУ ИХ И ОНИ С ТРЕСКОМ ПАДАЈУ НА ЗЕМЉУ



ИАКО ПАДАЈУ С ВЕЛИКЕ ВИСИНЕ ОРАСИ НЕ ПУЦАЈУ. ПЕТЕЉКЕ СЕ СЕКУ САСВИМ КРАТКО, А ДУГАЧКИ ИЗРАШТАЈИ-КЛИЦЕ, САМО ПОД НАРОЧИТИМ ОКОЛНОСТИМА, ПРЕТВАРАЈУ СЕ У БИСЕРЕ.



ДВА РАДНИКА ТОВАРЕ СУВЕ ЉУСКЕ КОКОСОВИХ ОРАХА У ПОЗАДИНИ СЕ ВИДИ САМ ПЛОД, КОЈИ СЕ СУШИ НА СУНЦУ И ПРЕТВАРА У КОПРУ.

СРЕЋА ЈЕ ЋУДЉИВА

Срећа је ћудљива — каже се обично — и зато она понекад „погледа" и невољне. Према неколицини таквих у Енглеској она се показала веома издашна у последње време.

Перси Барстоу има 52 године. Због болести је пре шест година морао да напусти зидарски посао. Пао је на терет социјалне заштите и живео у једном лондонском сиротињском дому. Њему је један пени, тешко одвојен за лоз, донео згодитак од 15.000 фунти стерлинга. Прва жеља му је да се потпуно излечи, а затим да посети неке сроднике на Новом Зеланду.

Још боље је прошао Били Строханан, који има 68 година. Са својом женом живео је од мале пензије у скромној кућици у Белфасту. На енглеској спортској лутрији добио је досад највећу извучену суму — 300.000 фунти. Мораће додуше да је подели са нећаком своје жене, али и половина ће бити више него довољна да унесе благостање у његов досад нимало лак живот. „Никаква путовања и слична задовољства у мојим годинама" — изјавио је новинарима који су дошли из Лондона да га интервјуишу. — „Потпуно срећан бићу тек онда ако ми овај новац помогне да повратим вид".

Очи су издале и 45-огодишњег Леона Хенрарда. Ослепео је кратко време по ослобођењу из концентрационог логора у Бухенвалду 1945 године. Отада се ређају невоље: изгубио је запослење, напустила га је жена, деца су се разишла. Непојмљиво је да њега баш нико није прихватио па ни веома богати деда настањен у Луксембургу. Али када је овај недавно умро Леон Хенрард је обавештен да га је деда одредио за јединог наследника огромног богатства: непокретног имања и готовине од више милиона фунти стерлинга. И Леон Хенрард каже да ће све дати само да излечи очи.

ДА ИХ „РАСХЛАДЕ"

У фудбалском сусрету за првенство белгиске армије игра је бивала све оштрија. Нису помогле ни опомене ни казне. Судија, по чину капетан, одлучио се тада на једну, у историји фудбала досад сигурно непримењену меру. Прекинуо је игру и командовао: „Мирно". И оставио 22 ватрена младића да у ставу мирно отстоје пуних десет минута. После овог „расхлађења" утакмица је настављена мирније.

И једно и друго

За „спортисту године 1958" у Турској је проглашен Варол, голман клуба „Бешикташ". Ова част не припада му само као одличном спортисти него и као поштеном човеку. Упролеће 1958 Варол је као члан репрезентације турске армије боравио у Паризу. У подножју Ајфелове куле он је нашао новчаник са две хиљаде швајцарских франака и одмах га предао полицији.

КАО „ЧАРОБНИ ШТАП"

У последње време много је учињено да би се олакшао живот слепим људима. Један од најновијих и веома корисних изума је штап опремљен електронским инструментима, који може да „осети" све предмете на путу и да опомене слепога на опасност.

Голуб прелетео Атлантик

Један грађевински радник из Фултона у држави Њујорк, сасвим случајно је ухватио једног голуба. Када га је боље загледао приметио му је на нози металну карику која је означавала да је он својина једног човека из Лондона. Значи — голуб је прелетео Атлантски Океан. Орнитолози су почели с нарочитим интересовањем да испитују овај случај.

Чаролија снежних пахуљица

Откад постоји свет човек је дочекао и испратио многе зиме а тек од пре седамдесет година пред њим су се указали кристали снежних пахуљица у свој својој лепоти. То се догодило пошто је наука открила микрофотографију а Вилсон Бентли одлучио да снежној пахуљици посвети цео свој живот. Кад му је било двадесет година, 1885, Бентли је купио микрофотографски апарат и у свом родитељском дому, на једној плантажи у Новој Енлеској, снимио је прве пахуљице. После испитивања, које је трајало пуних 46 година, објавио је књигу „Снежни кристали" из које је свет сазнао за њихове неописане лепоте. У њој се могло наћи 5.300 фотографија пахуљица а ниједна није била равна другој.

Претпоставља се да један осредњи снежни облак носи око 1.000 милијарди разних кристала. Ову природну појаву не би требало схватити као нешто невероватно, јер се она заснива на игри водених молекула који се услед хладноће згушњавају и леде. Пре би, можда, било претерано очекивати да се та игра молекула понавља на исти начин услед чега би и пахуљице биле истоветне.

Милијарде кристала спуштају се на Земљу све док не образују пространи, чисти покривач. Међутим, ваља знати да снег у суштини није бео. Пошто је он слеђена вода требало би, као и она, да буде безбојан. Белина долази од одбијања светлости и од преламања зракова а настаје кад светлост дотакне безброј сићушних површина снега. Па ипак ми видимо белу површину која је постала симбол за снег као што је и снег одавно постао симбол белине.



ИЗГЛЕД СНЕЖНИХ ПАХУЉИЦА

Неухватљиве пахуљице спуштају се неосетно на тло, али могу да буду толико тешке да се под њима руше кровови. Сем тога, под њиховим покривачем остају заробљене велике количине ваздуха. Има снежних наноса који се састоје од 89 отсто ваздуха и свега 11 отсто снега. Овим се објашњава што су неки људи, затрпани усовом и по два дана остали ипак живи.

Из истог разлога снег је од користи за пољопривреду. Бели покривач пружа прворазредну заштиту од хладноће на тај начин што чува топлоту земље и ваздуха и не дозвољава замрзавање семена и водених честица које испуњавају тло.



РАДНИЧКЕ ДЕМОНСТРАЦИЈЕ



У БЕОГРАДУ

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Још од најранијих дана, од прве мајске прославе са демонстрацијама, коју је 1896 године организовало београдско „Радничко друштво" Београд је и доцније, све до Другог светског рата, поред редовног и све масовнијег слављења Првог маја, имао и читав низ других великих и значајних радничких демонстрација. Неколико пута је долазило до крвавог сукоба и окршаја са полицијом: 23 марта 1903 године, када је главни организатор и предводник био Димитрије Туцовић, или у априлу 1919, или приликом освајања београдске општине 1920, па и за време последње крваве демонстрације радника и студената 14 децембра 1939 године.

Поред полиције и жандармерије, за спречавање и угушивање штрајкова радника Фабрике шећера на Чукарици 1907 године и при генералном штрајку железничара 1920, готово редовно је извођена и војска. Али ова ниједном није окренула своје оружје на оне против којих је била изведена. Па чак ни онда, када су највише „цивилне власти" то од ње очекивале и захтевале. Војска је, уствари — а са њом и већина из нижег командног официрског кадра — била увек на страни народа. Пре свега, на страни радних људи: своје браће и очева, који су се за праведну и поштену ствар залагали и борили. Зато се она, упркос строгој војној дисциплини, није могла приволети и нагнати на вршење злочина какве су обављали плаћени најамници из редова полиције и жандармерије.

Пази, не гази!

У отсудном часу, када ни плотуни из жандармериских пушака и полициских револвера нису могли спречити демонстранте да се — 23 марта 1903, у густој гомили пробију од Калемегдана кроз Кнез Михаилову улицу до „Гранд хотела", полициске власти су позвале у помоћ војску. По наредби виших војних старешина, из београдске тврђаве је тада изведен на поприште један коњички одред војске.

Међутим, у часу када се овај појавио и приближио маси кроз коју је било тешко проћи а да људи не буду коњима повређени и погажени, официр, који се налазио на челу одреда, исукао је сабљу из корица, подигао је високо изнад главе и оштро командовао војницима: „Пази, не гази!" Демонстранти су ово одушевљено поздравили узвицима: „Живела народна војска!"... То је био командир ескадрона Вујановић, који је после тога одмах премештен у унутрашњост.

Тиме је било избегнуто даље крвопролиће, иако је већ дотле калдрма у Кнез Михаиловој улици била заливена крвљу неколико убијених радника, једне жене и једног омладинца-ђака.

Оба пута војска је скренула

Велике симпатије према радницима и њиховој борби, војска је показала и 12 децембра 1910 године приликом велике радничке демонстрације за опште право гласа, против изборног ценза и против владине намере да погорша тадашњи закон о штампи.

Демонстранти су се тога дана у два маха сусрели са одредима војске која се смењивала на дворској стражи. Оба пута је војска, под заставом и са коњичком музиком на челу, скренула с пута да направи пролаз. Први пут је замакла у Сремску улицу, остављајући пут демонстрантима који су наилазећи од Теразија улазили у Кнез Михаилову улицу ка Калемегдану, а други пут, при повратку смене из двора и демонстраната са Калемегдана, — скренула из Кнез Михаилове у улицу Кнегиње Љубице (данашњу Змај-Јовину) и Васином се вратила у Доњи град.

Овај тактичан поступак старешина тих одреда био је повод жучних напада неких реакционарних листова против војске и социјалиста. У Народној скупштини посланик Стојан Рибарац поднео је чак интерпелацију у којој је протестовао и тражио казну за официре, „који су указивали толико пажње и почасти црвеној застави и демонстрантима"...

ПИЈЕ ЛИ ГАЛЕБ МОРСКУ ВОДУ

Све до недавно се мислило да галебови и кормирани не пију морску воду. Наиме, иако су путници и морнари увек тврдили да је пију стручњаци су сматрали да то само тако изгледа, јер то није могућно пошто птице немају бубреге способне за лучење веће количине соли. Међутим, тек недавно је дански зоолог Кнут Шмит-Нилсен доказао да су прекоокеански путници и морнари били у праву. Али, што је најлепше, потврдио је да су и лекари у праву, јер су бубрези морских птица заиста неотпорни према великој количини соли. Само галеб, корморан и друге морске птице имају и један други орган који је „задужен" да се стара о непотребној количини соли. То су две жлезде којима располажу готово све морске птице.



Како се дошло до овог открића? Лекар је затворио неколико галебова у кавез и помоћу цевчице им је давао веће количине морске воде. После извесног времена, он је, вршећи разна испитивања, приметио да и поред огромних количина прогутане соли, птицама здравље није нимало поремећено. Даљим посматрањем Шмит-Нилсен је открио да ову сувишну со галеб избацује кроз кљун и то растворену у безбојној течности коју луче носне жлезде. Тако је после дужег времена најзад утврђена и улога ових носних жлезда за које се, већ одавно знало да постоје, али не и чему служе. Решавајући загонетку даље, Шмит-Нилсен и његови сарадници су установили да је раствор соли у избаченој безбојној течности двапут јачи од раствора соли у мору!

БОРБА ЗМИЈА



Напустили смо Ајахандру, примитивно насеље усред џунгле. Ајахандра — то је стециште и састајалиште ловаца на орхидеје, авантуриста и људи мрачне прошлости. Тај недостојни поздрав цивилизације у пустој џунгли лежао је већ далеко за нама, а ми смо продужили обалама Рио Агуапехи. Према казивању оних који су прокрстарили џунглом, ту се може наћи ретки, плави морфо. Он лети само по полутами зеленог пакла и један је од најлепших и најређих лептирова у области Амазона. Због њега смо и кренули на овај поход.

Заустави се и руком нам даде знак

Окружавао нас је свет пун шарене, опојне, блиставе лепоте. Свакодневна „порција" тропске кише већ се била излила, и кроз џунглу је поново одјекивао, сличан лавежу, глас аге, јужноамеричке џиновске корњаче која живи под тамним и влажним зеленим сводовима. Сероно, наш доморолачки водич, често нас је пожуривао. До места где је требало да поставимо стални логор било је још далеко.

Пут је постајао све тежи и све блатњавији. Али кабоклоси, наши јужноамерички пратиоци, налазили су с непогрешивом сигурношћу стазу по којој се некако могло корачати уколико се о стази, кад је у питању оваква џунгла, уопште могло говорити.

Опрезно смо се пробијали напред. Тамно зеленило џунгле са друге обале огледало се у речној води која је светлуцала као просуто уље. Бујне повијуше обавијале су се око нас као мрежа. Сваког тренутка наше мучно напредовање може да заустави какву суруку или јараракуку. Ове опасне отровне змије тешко је, због њихове боје, открити у овом зеленом лавиринту, а њихов напад је муњевит јер то су праве живе отровне стреле. Од тог напада не можеш побећи. Дакле, опрезно и широм отворених очију!

Изненада Албензио, кабокло на челу наше поворке, заустави се и руком нам даде знак да станемо. Отприлике на пет метара испред нас угледасмо две страшне јараракуке дуге по два метра. Али оне као да нас нису примећивале. Пошто ове змије већином проводе дан у свом склоништу, било је очигледно да су тек изишле на видело.

Једина лови своје сроднике

Наједном, једна од змија љутито засикта. Њихова љутина је стално расла а главе су им биле окренуте у истом правцу. Осећали смо да их ни је узнемирила наша чета већ да их је нешто друго, за нас невидљиво, натерало да заузму овај нападачки став. Сероно и Албензио упозорили су нас знацима да засада ни у ком случају не пуцамо. Напрегнуто смо очекивали шта ће се даље догодити.

Брзином каква се тешко може замислити, излетела је из једног жбуна црна жива стрела и бацила се на изненађене јараракуке. Пред нашим очима почела је бесомучна борба змија. За неколико минута све је било готово. Једна тешко рањена јараракуку покушала је да отпузи с бојног поља, док је другу мусурана већ била убила. Храбра црна змија обмотала се још једном око рањене јараракуке па је и њу дотукла. А онда је обе своје жртве одвукла у једну рупу испод корења дрвећа, да их прождере.

Јужноамеричка мусурана једина је врста змије која лови своје најближе сроднике и њима се храни. А у овој џунгли она не оскудева у плену. Због тога је за европске истраживаче — кренути без пратње у џунглу готово исто што и самоубиство. Без домаћих водича сваки корак значи нову опасност.

Тако је било и у нашем случају: тамо где ми Европљани ништа нисмо видели, наш искусни водич на време је, по једва видљивом слузастом трагу, открио страшне гмизавце, — завршио је своју причу Ерик Шерилинг, немачки природњак који је отишао у Јужну Америку да у њеним џунглама обогати своју збирку лептирова.



КАКО ЈЕ МАУИ УКРОТИО СУНЦЕ



У давна времена Сунце се уопште није старало о срећи људи.

Свако јутро оно би журећи се, излазило из своје пећине, брзо као стрела прелетало небом и снова се скривало у пећину, остављајући Маоре у тами. Једва би успели да припреме јутарњи обед, а ноћ би опет наступила.

Мауи (митски вођ маорског народа, син бога) одлучи да томе учини крај.

Али, да би се Сунце ухватило била је потребна огромна мрежа и Мауи је тај посао поверио својој браћи.

Најзад је све било готово и Мауи поведе браћу далеко на исток ка Сунчевој пећини. Тамо су они начинили зид од иловаче и колибу од зелених грана да би се ту сакрили од Сунчеве јарости. Очекујући га, браћа су се притајила иза зида. Ускоро је из пећине бризнула ослепљујућа светлост. Сунце је помолило главу и — упало у прву омчу мреже; затим се појавило тело и предње шапе — и Сунце се сасвим заплело у мрежу. Браћа су стала да затежу ужад.

Нашавши се у мрежи, велико Сунце се отимало и урлало, али браћа, напрежући сву снагу, чврсто су га држала. Тада је приспео и сам Мауи са својим волшебним оружјем — бабином виличном кости.

Дуго се борио Мауи с чудовиштем Сунцем, док се најзад није, побеђено, свалило на земљу. Тек тада су храбра браћа попустила конопце.

Отада Сунце не хита преко неба и не оставља људе да се муче у мраку.

⁂

Прошле године совјетски истраживачки брод „Витез“ посетио је Нови Зеланд. Чланови експедиције су ступили у додир с поморцима и од њих добили ову слику на којој је престављен један детаљ из ове познате маорске легенде.

WALT DISNEY — УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА



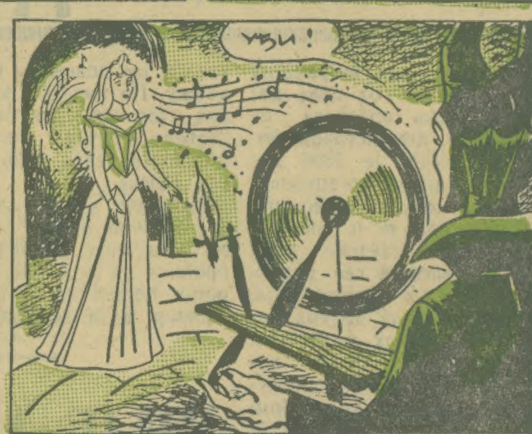


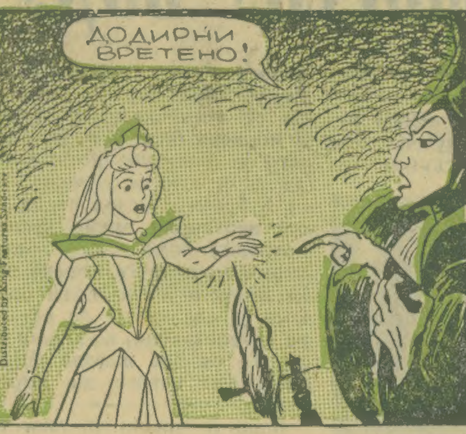
















ПАПУАНСКЕ ЛЕГЕНДЕ

КРАДЉИВАЦ РИБА

Дечаци из села Борема отишли једном да лове рибу. Срећа им је била склона и они су је уловили много. Али увече, кад су се враћали у село, зауставио их је демон Нгенге. Отео им је све што су уловили и сакрио се у шуми.

Сва у сузама, деца су отрчала кући и о свему испричала својим очевима. Али, кад су их запитали ко им је одузео рибу, показало се да су дечаци заборавили отимачево име. Значи, ништа се није могло учинити: пошто нису знали име непријатеља, није вредело ни помишљати на то да се он ухвати (према веровању Папуанаца, познавање непријатељевог имена даје човеку мађиску васт над њим).

Много касније, у село је стигао и најмлађи риболовац, један сасвим мали дечак. На својим кратким ножицама он



није могао да трчи упоредо са друговима и зато је приспео последњи. Али, малишан је био паметнији од друге деце. Да не би заборавио име лопова, он је целим путем понављао: „Нгенге, Нгенге, Нгенге“. И стигавши кући, знао је да га именује.

Људи су узели оружје и кренули да ухвате демона. Нашли су га недалеко од села. Нгенге је баш ложио ватру да би испекао украдену рибу. Ловци су зграбили отимача, иако се он очајнички бранио покушавајући да им се истргне из руку. Наједном, његов врат се истегао, уместо носа појавио му се велики кљун, а на рукама му израсло перје. Нгенге се претворио у корморана. А он је само замахао крилима и одлетео.

И данас још лети по свету и краде рибу.

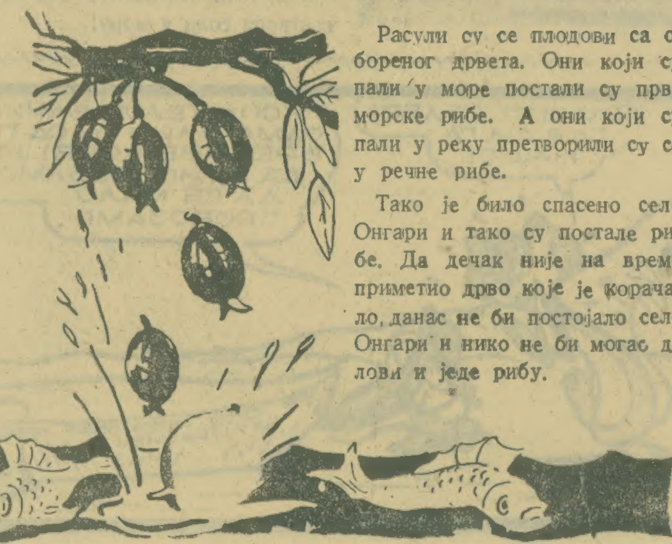
ДРВО КОЈЕ КОРАЧА

Једном, на обали реке, у близини села Онгари играо се један дечак. Изненада је угледао како се из шуме према селу лагано креће огромно дрво. Дечак се уплашио и потрчао кући.



Сакупили се људи. Посаветовали и одлучили да посеку дрво пре но што оно стигне до Онгарија, прегази га и уништи. Позвали су у помоћ и људе из суседних села и сви су заједно, узевши камене секире, кренули да посеку дрво у корену.

Из све снаге запињали су људи два дана и још један дан, али дрво није пало (папуанско племе Маринд-Амин, код кога је забележена ова легенда, знају само за два броја — „један“ и „два“. Кад желе да употребе „три“, они кажу „два и један“). Стигло је готово до самог села. Најзад се огромно стабло од силних удараца заљухало и с треском срушило на земљу.



Расули су се плодови са обореног дрвета. Они који су пали у море постали су прве морске рибе. А они који су пали у реку претворили су се у речне рибе.

Тако је било спасено село Онгари и тако су постале рибе. Да дечак није на време приметио дрво које је корачало, данас не би постојало село Онгари и нико не би могао да лови и једе рибу.

НИКАД СТАР

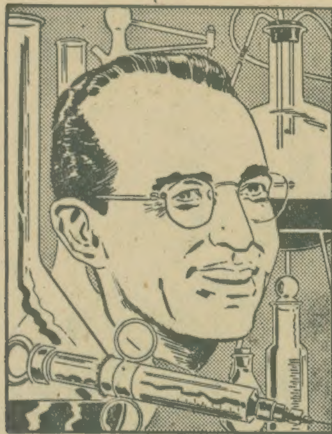
Човек никад није сувише стар да би се одрекао младости. Хелен Келер, слепа и глува књижевница и наставница, пошла је у својој 76 години на двомесечно путовање авионом. Жели да обиђе шест земаља у Европи и Азији.

ЧУДНА ПЕЋ

Када је један трговац из аустриског града Фрајштата купио старинску и не баш лепу каљеву пећ, којој су недостајале само две плоче, није ни слутио какве ће све главобоље имати због ње. Прво је дуго тражио керамичара који би му начинио те две плоче да би се по боји слагале са осталима. Најзад је ипак један стари мајстор пристао да се прихвати посла. Урадио је све како ваља и само узгред рекао да се емајл састоји од урана, елемента који се у „предатомско“ доба употребљавао готово искључиво за бојење стакла и керамике лепом жутом бојом. Као што данас знамо, уран је радиоактиван елемент, а специјално прерађен употребљава се као експлозив у атомским бомбама.

Пећ је грејала као и свака друга, али је њеном власнику ипак било помало хладно око срца. Своје страховање поверио је једном познанику лекару. Да би ствар извео на чистину, овај је саветовао да се у близини пећи поставе неекспониране фотографске плоче увијене у непровидну хартију, а на више места између њих убацио олово које, као што се зна, упија радиоактивне зраке. Незаштићена места на плочама су се експонирала и тако је добијен доказ о радиоактивности. Обе каљеве плоче накнадно су проверене у рендгенолошком одељењу Опште болнице у Линцу. Већ на удаљености од шест метара Гајгеров бројач је почео да откуцава а кад су га принели ближе морали су га искључити толико је зрачење било јако. Случај је одмах пријављен аустриским здравственим властима.

ЖИВОТ ПРОНАЛАЗАЧА ДОКТОРА САЛКА



Др Џонас Салк је, од пре неколико година постао један од најпознатијих људи на свету. Вакцина против полиомиелитиса, епохални проналазак у медицини — његово је дело. У више од 90 процената она се показала ефикасна при сузбијању ове опаке болести која напада и онеспособљава и младе и старе.



Породица Салк је живела скромно и у слози. Родитељи су приметили већ врло рано склоности малога Џонаса и помагали му, према својим могућностима, да се развија. Џонас је рођен 1914 године, као први, најстарији, од три сина Денијела и Доре Салк. Отац је био запослен у текстилној индустрији у Њујорку и приходи су му били веома ограничени.



Још док је био дечак његова студиозна природа је почела да долази до изражаја и у школи. Наставници су га зато преместили у једну школу одређену само за веома обдарене ученике. Мишљење о њему записали су педагози овим речима: „Чита све што му допадне шака и труди се да у свему постигне успех. Захваљујући томе добија увек и најбоље оцене“.



Млади Џонас је дипломирао у колеџу града Њујорка 1934, а звање доктора медицине је стекао на Њујоршком универзитету 1939 године. Да би се сам издржавао и плаћао обавезну школарину, он је преко лета радио као саветник у једном логору за дечаке. А за време школске године био је запослен, после часова, као стални лаборантски техничар.

СПАСОНОСНА ВАКЦИНА



Упркос напорном раду и веома обимном школском програму Салк је увек проналазио и времена за романтичне ствари. Озбиљно се заљубио у Дону Линдзи службеницу у социјалном осигурању. Убрзо после завршених студија, он се њоме и оженио. Сада већ имају три сина са којима др Салк веома радо проводи своје слободно време.



У почетку свог службовања Салк је радио као бактериолог. Лабораторија је била његова „љубав“, али је знао да мора и да заврши свој стаж, па је истрајно радио још две године у болници. Али и ту, иако на интерном одељењу, кад год је био слободан — причају његове колеге, он је веома радо многе часове проводио у лабораторији.



Тек 1942 године др Салку се први пут пружила прилика да се потпуно посвети научним испитивањима у лабораторији. Постао је члан једне групе научника, која је радила на проналажењу вакцине против инфлуенце. Његова способност је и овде дошла до изражаја и он је знатно допринео да она буде припремљена.



Директор научне лабораторије за испитивање вируса на Питсбуршком универзитету постаје др Салк 1947 године. Иако је и даље радио на вакцини против инфлуенце, он се веома заинтересовао и почео да трага за превентивним средствима против полиомиелитиса. Дотле је безброј покушаја на том пољу пропало.



Дечја парализа или полиомиелитис била је права напаст за цео свет. Први вал епидемије у Сједињеним Државама, 1894, захватио је североисточни део. До 1955 године око 57.000 лица је боловало од ове тешке болести, а број оних који су овој болести подлегли у току једне епидемичне године достизао је и 3.300 лица.



Љубав према човечанству навела је Салка да се определи само на проблем полиомиелитиса. Да би таква једна вакцина била ефикасна неопходно је прво пронаћи све његове врсте Много времена и средстава је утрошено док се до овог драгоценог податка дошло.



Национална задужбина за сузбијање дечје парализе, донела је одлуку да финансира рад на утврђивању свих врста ове болести. Др. Салк, и известан број других научника, одмах су отпочели рад. После три године они су најзад утврдили да постоје три врсте обољења.



Др Салк и његови сарадници су решили да пронађу и вакцину која ће бити ефикасна против све три форме полиомиелитиса. Иако је било сасвим неизвесно колико ће трајати и колики ће успех постићи они су 1949 године одлучно почели са напорним испитивањем. Оно што је на том пољу дотле постигнуто било је безначајно.



По шеснаест часова дневно, шест дана у недељи, проводио је доктор Салк у лабораторији. Вршени су безбројни експерименти. „Он је био, каже његова жена, стално у мислима у својој лабораторији“. Коначно је 1953 године дошао до једне формуле за вакцину која је деловала превентивно против полиомиелитиса код животиња. Али, какав ће ефекат бити код људи,



Овај проблем др Салк је решио на ретко пожртвован начин: своју вакцину је прво испробао на самом себи и члановима своје породице. Није било штетних последица. Онда је следовало вакцинисање 5.000 деце. Већ 1954 године, број вакцинисаних се попео на милион. А број обољења вакцинисаних је после овога опао за 90%.



Салкова вакцина, од које он није имао никакве материјалне користи, била је понуђена без накнаде целом свету. Захваљујући њој ова тешка болест је на путу да буде побеђена. После овог успеха, и на неки начин завршеног посла и постигнутог циља, доктор Салк и сада упорно ради — на проналажењу средстава за борбу против једне још теже болести — рака.

Колики је билион?

Билион — кажемо, а тешко да ико од нас има претставу колико је то огроман број. Теориски сви ми знамо да је билион уствари милион милиона и да се обележава јединицом иза које се ређа дванаест нула.

Ево упоређења: милион секунди протекне за 11,5 дана; билион секунди, међутим, обухвата 31.709 година. Милион милиметара човек може да пређе за 12 минути. А колико би му требало да би превалио билион милиметара? Кад би из дана у дан прелазио по 40 километара, за пут од једног билиона милиметара било би му потребно 68 година и 180 дана.

Можда ће вам ово још јасније показати колико је огромна разлика између милиона и билиона: милион је у односу на билион исто толико незнатан као једно палидрвце према аутостради дугој 50 километара.

Ако бисмо хтели да избројимо билион динара, и то не у металним новчићима од по једног динара, већ у новчаницама од 100 динара, морали бисмо без одмора да бројимо 63 године и 154 дана.

Бубњеви за псе

О „телеграфима“ у џунгли којима се служе афричка племена свакако сте већ читали. Помоћу њих домороци Африке преносе важне вести на велике даљине. Тај њихов телеграф уствари је бубањ или шупље стабло на коме се ударцем штапа могу произвести тонови различите висине. Мање је познато да ови бубњеви могу да служе и за дозивање паса. Наиме, пси су тако дресирани да увек дотрче на одређени сигнал. Сваки пас у једном насељу има „свој“ посебни звучни зов.

НАЈВЕЋЕ РУЖИНО ДРВО

У дворишту некадашњег хотела у сада потпуно опустелом америчком граду Томбстоуну, у Аризони, још се налази једно ружино дрво које и даље расте. Леди Банксиа, како дрво зову, најзад је привукло општу пажњу када је



Роберт Рипли у једној од својих књига објавио да је то највеће ружино дрво на свету. Оно се све више шири и сада већ претставља праву атракцију за хиљаде туриста који сваке године долазе да га виде и фотографишу.

Коiа би требало затворити?

Пет америчких психијатара извршили су недавно експеримент који у најмању руку изгледа непотребан. У једну скучену просторију са ниском температуром, која би се могла упоредити са фрижидером, затварали су једно по једно дете од две до пет година. Да би тачно знали његове реакције под оваквим условима, они су га без престанка снимали, а сваки глас је забележен на магнетофонску траку. Резултат испитивања двеста једног детета може се свести на следеће бројеве:

24% деце чине веома незнатне покушаје да се ослободе из ове просторије;

39% деце свесно покушају да нађу излаз у слободу; а

37% их се само батргало не знајући шта да отпочну са собом.

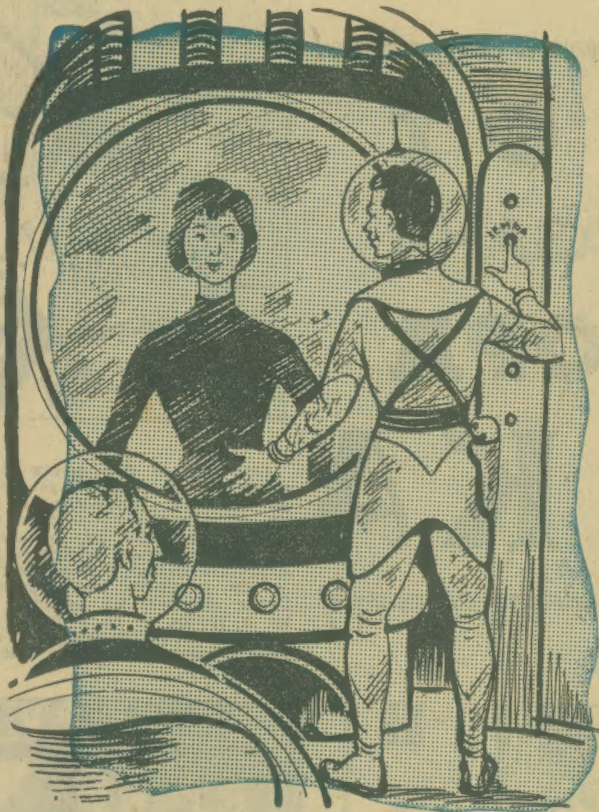
Можда би било занимљиво ставити у тај фрижидер свакога од ових психијатара да се види како би се они понашали у таквом леденом затвору.

Најсеверније поште

На совјетским научним станицама „Северни пол 6“, „Северни пол 7“ и Мирниј“ постоје мале поште засад најсеверније у свету. Издате су већ нове марке које ће ускоро красити албуме филателиста. Саобраћај до ових северних пошта врши се авионима који сваког месеца доносе и односе пошту. Једино је станица „Мирниј“ везана паробродском линијом.

Већ су почела да стижу и писма филателиста са молбом да им се на њихове марке ударе печати ових станица.

ДНЕВНИК ВОЈНИКА



У Н ИЗ 2.000 ГОДИНЕ НА МЕСЕЦУ

Понедељак. Устао сам с главобољом услед вештачког ваздуха који удишемо. Шта бих дао да се опет нађем на Земљи! Доручковао сам са друговима. Сви су незадовољни. Јутрошња ракета донела је са Земље лист „Весник". Већ сам уморан од њихових похвала о нашим подвизима: „Наши јуначки момци бране на Месецу истурене положаје цивилизације са Земље..." У међувремену „јуначки момци" цркавају од досаде. За Галактички празник добили смо слободан дан али шта вреди? Како да га искористимо? Најчешће одлазимо у америчко-совјетску синетактораму. Али нигде не можемо кренути без маске за кисеоник, која је толико тешка да радије и не излазимо никуд.

Уторак. Јуче сам прочитао неки роман од оне старе академичарке Франсоаз Саган. Под старе дане постала је оптимиста. Уосталом, немам права да је називам „старом" јер има свега 70 година а у наше време то је тек „зрело" доба. Кад су гласови академичара одлучили да се њој, као првој жени дозволи боравак под строгим сводовима Академијине куполе неки су приметили: „Она је за академика још сасвим млада!" Сада се говори да ће добити Нобелову награду. Али њен роман пробудио је у мени чежњу за Земљом. Штаког ђавола радимо овде? Говоре нам да треба да се боримо против Марсоваца. Зар нису они исти као и ми. Зар није и њихова највећа жеља да остану спокојни на својој планети као што и ми желимо да нас нико не дира на нашој! Вечерао сам витаминску кашу а затим одиграо партију шаха са мојим руским пријатељем Калињином.

Затим сам легао и, ево, пишем у кревету. Окружују ме такав мрак и тишина какве никад нисам доживео на Земљи.

Петак. Већ сам три месеца на Месецу и стекао сам општи утисак о пратиоцу наше Земље. Пејзажи потсећају час на Доломите, час на француску покрајину Оверњ, час на Сахару. Али док знатан део Сахаре покривају области са бујном вегетацијом на Месецу нема ниједна биљке која би могла привући пажњу. Само кратери, кратери и кратери. Не могу више да их подносим. Паскал је говорио да је једна од највећих несрећа што не можемо остати увек у својој соби. Када само помислим са колико сам дивљења као дете посматрао у Паризу велику Агенцију за интерпланетарна путовања која се налазе недалеко од моста Неји! Сада се свечано заклињем да чим отслужим војску нећу више никада напустити Земљу.

Недеља. Ово јутро дочекао сам као свако, уосталом, откао смо овде — са страховитим боловима у глави. Пошто је данас рођендан моје веренице Коризанде звао сам је преко теле-визо-тактофона. То је доста скупо али су Уједињене нације увеле знатан попуст за своје војнике. Осећао сам неопходну потребу да бар мало будем заједно са њом. Ови нови апарати су управо ђаволске направе. Када преко њих посматрате вољено биће, иако стотинама хиљада километара удаљено од вас, чини вам се да заиста са њим разговарате.

Чуо сам Коризанду, видео је као на јави а захваљујући теле-такту имао сам илузију да је држим за руку. Нажалост, то је била само кратка варка, јер после „виђења" од свега три минута придружио сам се опет суморним и незадовољним друговима којима је такође дојадило да повазадан једу само витаминску кашу.

Док ово пишем бацам поглед кроз прозорче нашег бункера и видим изровашену ивицу кратера угашеног вулкана у чијој је утроби наш главни стан. Земљин „Весник" пише и сумњивим покретима трупа Марсоваца, но ми у то више не верујемо. Непрестано нам јављају о жестоким васионским окршајима који нас очекују али је наше борбено расположење сасвим ишчезло. Није ли већ било доста ратовања на Земљи! Неки говоре да су се после педесет година мира зажелели опет рата. А ми се, опет, питамо зашто не би могли сви неспоразуми између становника Земље и Марса да се уреде мирним путем! То је жеља огромне већине нас, војника Уједињених нација на Месецу.

Овај дневник написао је познати француски писац Андре Мороа.



Тајанствено и бешумно лети сова „Карла" по стану свога господара. Он ју је ухватио у шуми и постигао готово невероватан успех — припитомио је и навикао на људско друштво. Изгледа да се „Карла" врло добро осећа у новој средини.

Славни природњак Брем каже о овој птици: „Сова је недружељубива, напрасита и свирепа, чак и према својим сuврстама. Ухваћена сова је и према најљубазнијем одгајивачу стално неповрљива. Због тога су, изгледа, код ње способности за учење слабо развијене. Можда је и ноћни живот створио у њој дубоко укорењено зазирање од свега што живи на светлости и што се ту одиграва. Тако ју је начинио „нацак-бабом" међу птицама."

ДА БУДЕ МАЊЕ НЕСРЕЋА

У жељи да се смањи број саобраћајних несрећа, у Шведској је поднесен предлог закона према коме би, ако он буде усвојен, лекари били обавезни да специјалном контролном органу пријављују извесна обољења особа које поседују возачку дозволу. Под обавезну пријаву потпадају: умно оболели, епилептичари, лица са поремећајем крвотока, као и она код којих попушта вид или слух. Контролна власт имала би да одлучује да ли се таквим лицима може дозволити даље шофирање.

МИРНО ОЧЕКУЈУ

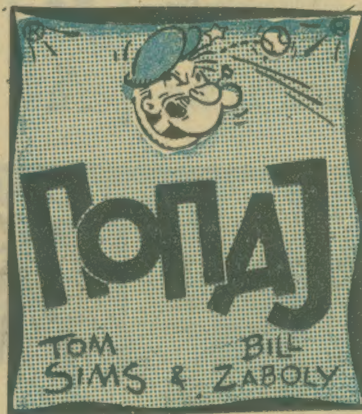
Претседник организационог одбора Зимске олимпијаде 1960 године Прентис С. Хол и његов сарадник Роберт Л. Кинг мирно очекују сусрет свих зимских спортиста света. Електронска машина „ТБМ 305 РАМАК" отклониће досадашње тешкоће око прорачунавања резултата. Овај електронски мозак крије у себи пет милиона слова и бројки а за свега једну секунду избацује одговор, односно тражени резултат. Осим тога, „Рамак" у 200 речи на енглеском и француском језику даје животопис победника такмичења.

ЗЕЦ И ПАС

Амерички часопис „Див Уик" објавио је слику (лево) једног ангорског зеца, кога сопственик шиша свака три месеца и добија око пола килограма ангорске вуне. Међутим,



неколико недеља доцније, једна читатељка из Калифорније изненадила је уредништво часописа сликом (десно) свог љубимца, малтешког теријера, који би безмало могао послужити као двојник свилофуном зеки.



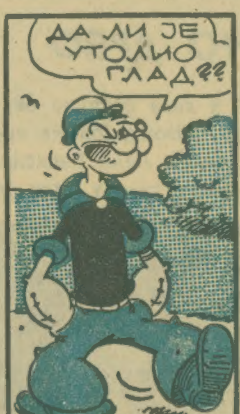
















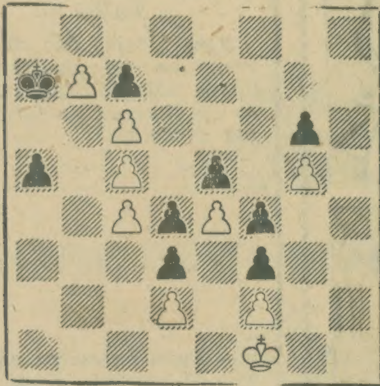






Учимо шах
LVII

Замислите ситуацију у којој краљеви мораjу дуго да ратују, а њихове снаге да — мируjу. У шаху је много штошта могућно, па и то. Погледајте ову необичну слику:



Оба противника имају само пешаке, и то све. Партију добија бели, али како? Ако никад нисте видели како краљ мора да маршира напред и назад преко целе шаховске плоче, сад ћете видети.

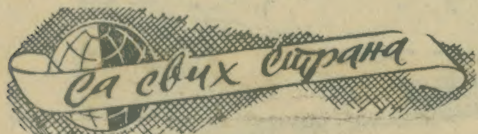
Пре свега — то ћете одмах уочити — бели краљ мора брзо да крене у сусрет црном пешаку који се креће по а линији и да га однесе, јер од тог пешака може да постане дама. После тога бели краљ се враћа ивицом плоче, стаје на поље г4, а затим носи црног пешака на пољу ф3. А после?

Опет у сусрет црном краљу, стаје према њему и присиљава црног да вуче ф4—ф3, једини могућ потез. Да би црни могао да повуче тај потез бели нипошто не сме да покретом свог пешака ф2—ф3 заузме поље ф3. Шта даље мора да чини бели краљ?

Мора поново да се враћа ивицом плоче, да однесе црног пешака на пољу ф3, а затим да крене напред својим пешаком: ф2—ф4. То је и тако је дуг и напоран пут белог за добитак партије.

За све то време, док бели краљ маршира напред и назад преко шаховске плоче, несрећни црни краљ прелази само са поља а7 на поље б8 и назад, не допуштајући белом да свог пешака изведе на осми ред.

Ова студија једног шахисте може да вам послужи за пријатну забаву, нарочито у шаховским клубовима, али и за — поуку.



КОКА СА ЗЛАТНИМ ЈАЈИМА

Џон Алвери из Мелбруна купио је на пијаци кокош. Када је дошао кући и заклао је у њој је нашао ни више ни мање него 50 зрна златног кварцита великог као пшеница.

Одмах је похитао на пијацу, али продавца није нашао. Ипак упорно трага за њим, јер се нада да ће тако открити богате наслаге злата где се кока хранила.

НАЈСКУПЉИ ПИСАЋИ СТО

У лондонској галерији „Кристи" пре неколико дана распродавани су предмети из познате збирке „Скип". Између осталог продат је и један писаћи сто, рад неког француског мајстора из 17 века. Један амерички богаташ купио га је за 30 милиона динара, тако да је то, вероватно, најскупљи сто на свету.

ОПКЛАДА

Радио Луксембург и једна шведска фабрика изолационог материјала склопили су споразум да ова фирма превезе ледени блок тежак пет тона са норвешког глечера Свартисен на Екватор. За сваки килограм леда који стигне на екватор Радио Луксембург платиће 100.000 франака. Ледени блок ће бити превезен нарочитим камионом чија ће унутрашњост бити обложена изолационом плочом од 25 сантиметара.

НОВО ВЕШТАЧКО ВЛАКНО

У Мађарској су почели да производе ново вештачко влакно од пиринча, и то од оног дела зрна који досад није коришћен.

НАЈМАЊЕ ТЕЛЕ

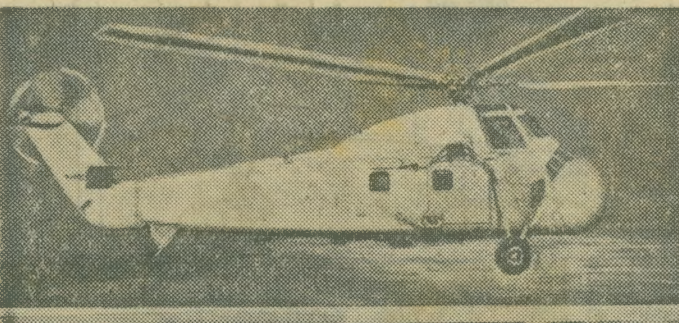
У Пезани, у Италији, једна крава отелила је два телета. Једно је било нормалне тежине, имало је 30 килограма, док је друго било сасвим мало — свега 4 килограма. Али и поред тога, „малишан" брзо напредује.

ПЛОВНИ ПУТЕВИ ОД АРАБИСКОГ МОРА ДО БЕНГАЛСКОГ ЗАЛИВА

У Индији се проучавају могућности изградње великих пловних канала који би пресецајући Индиско Полуострво повезали Бенгалски Залив са Арабиским Морем. На овај начин би се скратило путовање с једног краја полуострва на други.

Централна комисија за воде и енергију планира да се изгради читава мрежа оваквих пловних путева преко Индиског Полуострва. Планом се предвиђа да неке од великих река, које теку у правцу истока или запада, уђу у такав пловни систем. Читав пројект треба да се изведе у пет етапа. Сада се врши проучавање токова појединих река и могућности њиховог повезивања каналима.

Да ли знате?





ХЕЛИКОПТЕР ЛЕТИ АУТОМАТСКИ

Летећи дању и ноћу под контролом инструмената хеликоптер НСС-1Н се показао веома подесним за такав лет. Електронски систем у њему може потпуно да замени пилота бар за неко време.

ПОМОЋНО СРЕДСТВО ПРИ ЛЕЧЕЊУ ДЕЦЕ

Један дечји лекар води борбу да се уместо досадашњих уобичајених слика по зидовима дечјих соба у болницама обесе друге — популарних јунака Мики Мауса и осталих комичних ликова измишљених специјално за децу. По његовом мишљењу такве слике су блиске детету, привлаче његов поглед и пажњу у толикој мери да оно дуже времена заборавља на болове. На тај начин деца у њима налазе душевну храну. Другим речима, слике знатно помажу при лечењу.

ЕНГЛЕСКЕ ПОСЛОВИЦЕ И ИЗРЕКЕ

Ако хоћеш да кокош носи јаја мораш трпети и њено кокодакање.

Гушчије перо (тј. писање) је често опасније од лавље шапе.

Добар пријатељ — то је друг у невољи.

Свако може управљати бродом по лепом времену.

Велики бубањ у себи нема ничег другог сем ваздуха.

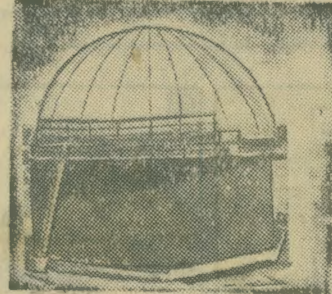
Ако хоћеш да знаш шта је новац затражи га од неког.

ЂАЦИ И САОБРАЋАЈ

Саобраћајна полиција у Копенхагену располаже са 230 аутомобила за регулисање саобраћаја у граду и околини. У њеном склопу постоји и једно посебно одељење које се специјално брине о деци јер су она најчешће жртве. По свим школама у Копенхагену чланови ове екипе одржавају стручна предавања о основним правилима кретања по улицама. Међу самом децом бирају се највише заинтересована и производе у предводнике. Овако обучена, деца имају дужност да приликом доласка у школу и изласка из ње регулишу прелажење својих другова преко јако прометних улица. Специјални појасеви су њихова ознака. Имају право да зауставе и читав саобраћај кад наилазе поворке њихових другова.

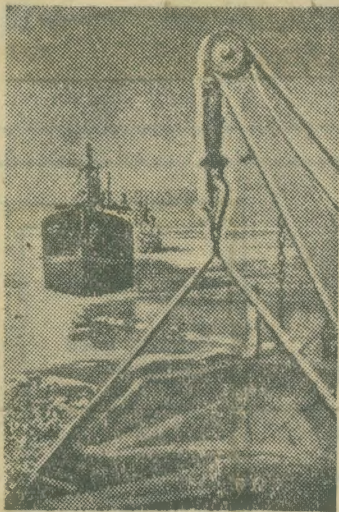
За овакав свој рад предводници повремено добијају и награде. Да би овај подухват што више популаризовала, саобраћајна полиција издаје и специјални часопис „Млади саобраћајац" са вестима, сликама и разним занимљивостима о саобраћају из земље и иностранства.

ПЛАСТИЧНА КУЋИЦА — ЗА СВАШТА КОРИСНА



Пластична купола се надува као балон. Начињена је од полиестарске материје. Може да служи као склониште за раднике при ружном времену, зимска башта, просторија за купање, привремена канцеларија и друго.

ЗИМА НА БАЛТИКУ



Ове године је доста блага зима на Балтику, тако да се и у јануару обавља поморски саобраћај. На слици се види како ледоломац просеца пут бродовима.



... понекад слонови граде бране од стабала, грана, трупаца и бусења да би зајазили воду и себи начинили базен за купање.



... сваке године научници открију око 5.000 нових врста инсеката, 2.000 нових биљака и 2 до 30 врста птица.

... ларингоскоп, важан медицински инструмент за преглед грла, пронашао је Шпанац Мануел Гарсиа (1805—1906), учитељ певања у Паризу.

... телевизија је први пут јавно приказана у Америци априла месеца 1927 године. То је учинио амерички проналазач Херберт Ив.



... први музеј на свету био је основан у Вавилону. Цар Набукодоносор II (604-562 пре наше ере) наредио је да се величанствене статуе, рељефи, натписи и исписане глинене плочице сакупе у једну збирку.

... Французи троше највише поврћа на свету. Просечан Француз поједе 143 килограма поврћа годишње.

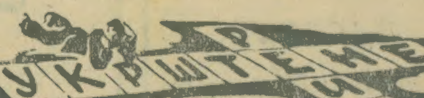
... према мишљењу неких научника грожђе је прво воће које је човек почео да гаји.



... у Конгу живи једна врста џиновских скакаваца дугих око 15 сантиметара који често нападају мање птице и мишеве.

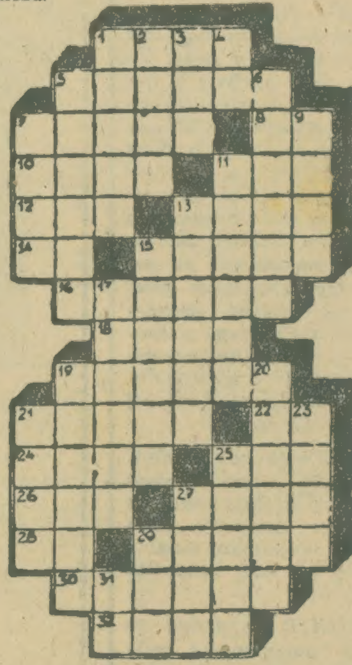
... кад би се све вене у нашем телу саставиле добила би се једна вена чија би дужина износила 560 хиљада километара.

... ћелију, основну јединицу у организму, први је открио инжењер и природњак Роберт Хук, у другој половини 17 века.



Водоравно: 1) енглески књижевник („Људски окови"); 5) планина на Балканском Полуострву; 7) савремени француски књижевник и филозоф; 8) самогласник и сугласник; 10) брдо у Истри над Опатијом; 11) аутор „Утопије"; 12) драг; 13) мало насеље; 14) узвик; 15) страно мушко име; 16) руда бакра; 18) провинција у Индији; 19) град у Француској; 21) хлеб од кукурузног брашна; 22) два слова; 24) притока Балтичког Мора; 25) стари египатски писац; 26) мајка Ромула и Рема; 27) енглески фудбалски судија; 28) слово латинице; 29) наша река; 30) наш рудник живе; 32) држава у Азији.

Усправно: 1) име једног јунака из народних песама; 2) река у Румунији, притока Дунава; 3) енглеска мера за површину; 4) узвик; 5) склониште за стоку у планинама; 6) млађе камено доба; 7) збир; 9) трка кроз природу; 11) француски књижевник (1803—1870); 13) бивша иранска царица; 15) заседа; 17) чувени шпански толмач; 19) планински венац у Европи; 20) стари град у Малој Азији; 21) отвори на кожи; 23) притока Дунава; 25) биљка сувих предела; 27) име бугарског писца; 29) језеро у Северној Америци; 31) два слова.



РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) во; 3) село; 5) Тенеси; 7) Црна Гора; 9) ока; 10) јен; 11) ла; 12) ск; 14) на; 15) чинија; 18) нана; 19) јагода; 21) та; 22) ар; 23) ре; 25) Опа; 27) вир; 28) папуција; 31) никуда; 32) соба; 33) ра.

Усправно: 1) вена; 2) Олег; 3) Сена; 4) Осој; 5) тркач; 6) Ирена; 7) цол; 8) Ана; 12) снага; 13) кинор; 16) ина; 17) јад; 19) Јапан; 20) арија; 21) топ; 24) Ера; 26) Апис; 27) Вида; 29) укор; 30) Цуба

Дедине вештине

ТУ ЈЕ И ГУШЧАРКА

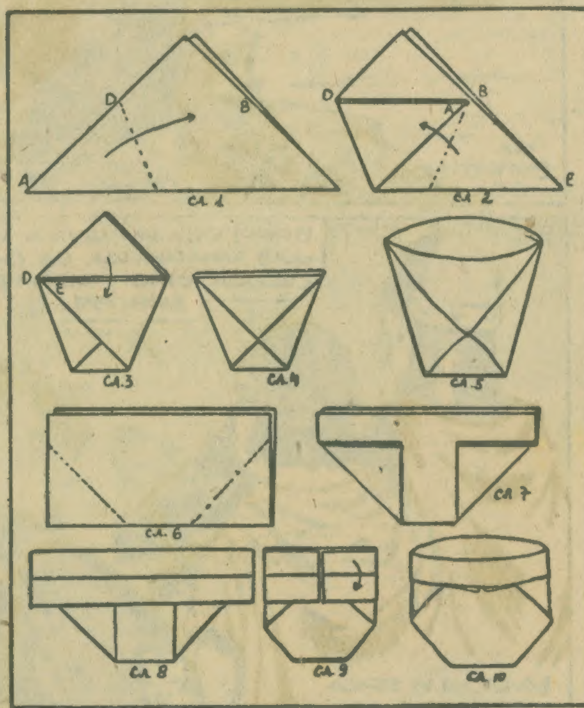


Како би гуске могле бити без гушчарке! И на нашој слици се она налази. Само треба пажљиво да погледате, па ћете је врло лако наћи.

Избацивање одабране карте

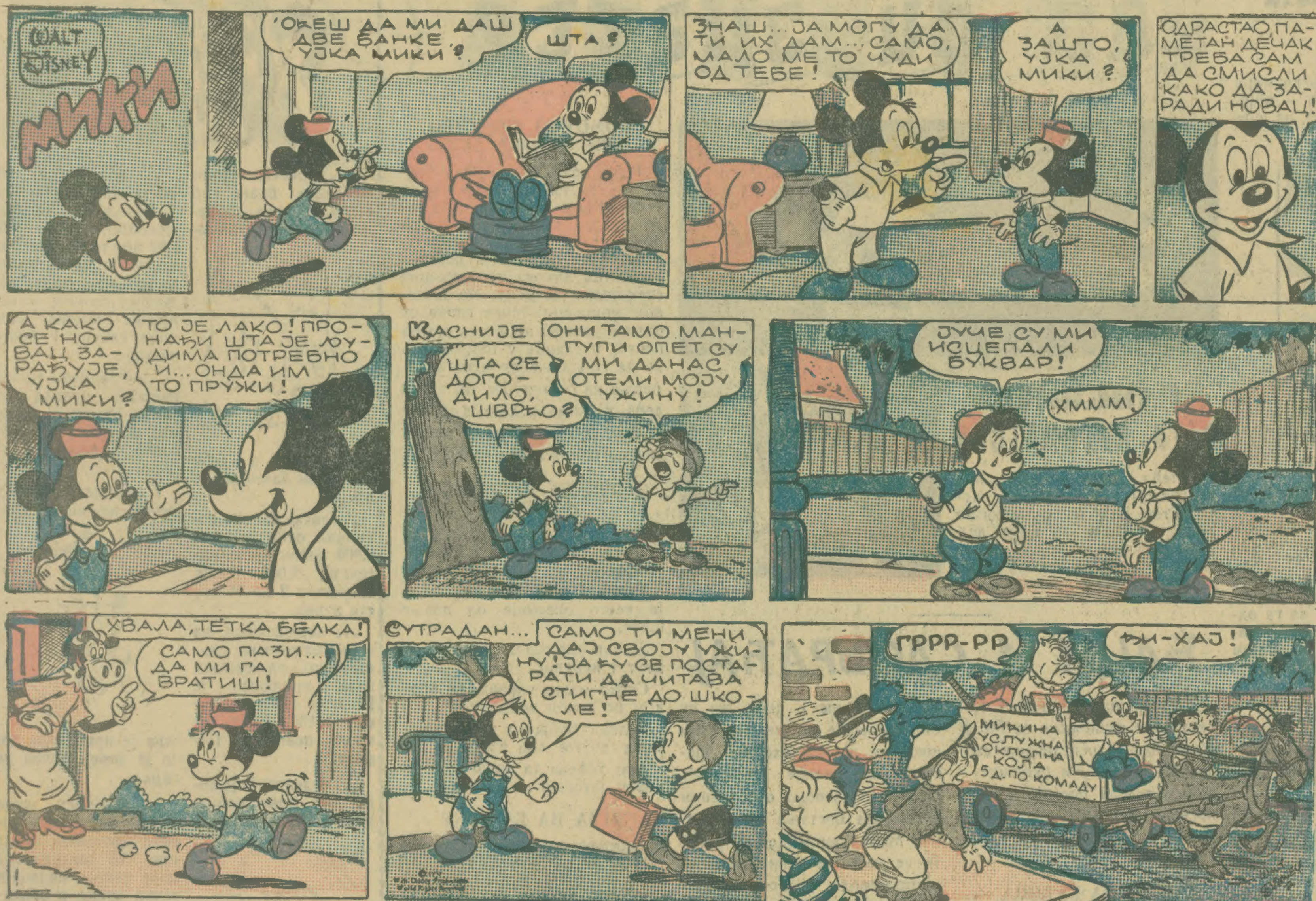
Карте се сложе у два дела. Наиме, сложе се све карте црне боје — пик и треф, а затим све карте црвене боје — каро и херц. Онда се једна група метне на другу. Затим дајте да вам неко из друштва извуче једну карту, али добро пазите из кога је дела извукао: из црног или црвеног. Затим се замоли онај који је карту извукао да је врати натраг у шпил где хоће. Ако је био извукао црну карту, онда му се пружи онај део шпила у коме су црвене карте. Тако се међу самим црвеним картама нађе само једна црна. Зато ће је извођач кад прегледа једну по једну карту, лако погодити. Та нађена карта се положи онда на шпил као горња, и то да за четврти део вири из шпила и спусте се све одједном из средње висине да падну на сто. Горња карта која је била извучена, а коју смо на описани начин пронашли, преврнуће се у ваздуху и пасти са сликом окренутом горе док ће све остале карте показивати наличје.

ЧАША ОД ХАРТИЈЕ



Узмите комад хартије квадратног облика са странама од по 16 см и савите га по дијагонали да бисте добили сл. 1. Доведите тачку А у В да би изгледало као на сл. 2 (линија АВ треба да буде паралелна са основицом). Најзад доведите тачку Е у Д да бисте добили слику 3. Савите са сваке стране по један троугао од горе (сл. 4) да бисте добили чашу за воду (сл. 5)

По цртежима ћете направити лако и другу чашу





И КОД ЊИХ ЈЕ ИСТО ТАКО

Ујка Паја био са сестрићима на ручку код Белке која се свим силама трудила да им што више угоди.



— Рајо, да ли ти умеш сам да исечеш месо? — запита Рају који се нешто мучио.

— Умем још како. И код наше куће је месо често овако жилаво.

ПИТАЊЕ НЕ, АЛИ ОДГОВОР

Хорације отишао лекару кога је добро познавао, надајући се да му неће ништа наплатити за преглед. Али је лекар по свим знацима очекивао хонорар. Хорације да би имао чисту ситуацију запита:

— Надам се да моје питање какво је моје здравље неће ништа коштати.

— Наравно, наравно. То питање не кошта, али 300 динара треба да платите јер толико кошта мој одговор, — рече лекар.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Када је отворено Читалиште београдско?

Шта је липија?

Шта су Ксеније?

ОДГОВОР:

ЧИТАЛИШТЕ београдско је прва јавна читаоница у Србији. Свечано је отворено 24 фебруара 1846 године. Примало је доста новина српских и страних, а од 1847 до 1848 издавало је недељни лист „Новине Читалишта бео-



градског". Једно време сав културни живот Београда био је концентрисан у њему. Убрзо је била уређена и библиотека од књига које су углавном стизале као поклон са свих страна. Ту је било књига на српском, француском, руском и немачком језику. Први библиотекар био је Милован Спасић. Библиотека је радила све до почетка Првог светског рата. Књиге су коначно предате Народној библиотеци у Београду, али су у њој изгореле 6 априла 1941 године. Архива је предата Државној архиви у Београду.

ЛИПИЈА је мали жбун чије лишће веома мирише на лимун. Пореклом је из Јужне Америке. Гаји се ради мирисног уља, а служи и као украсна биљка.

КСЕНИЈЕ је назив за збирку сатиричних епиграма којима су се песници Гете и Шилер обрачунавали са савременицима.



Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31 — Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају.